

Cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd

Uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024-2027

Voortgangsrapportage 2026

Provincie Noord-Brabant

1 Inleiding

1.1 Introductie

De [uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024-2027](#) is 1 oktober 2024 vastgesteld. Hierin zijn de ambities van het beleidskader Levendig Brabant 2030 voor deze bestuursperiode uitgewerkt en geconcretiseerd. Het laat zien hoe we een levendig en aantrekkelijk leef-, woon- en verblijfsklimaat in Brabant de komende jaren in stand houden en versterken, zodat er voor iedereen wat te doen en te beleven is. En we zoeken verbinding tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd en onze maatschappelijke opgaven, om de kracht van de sectoren ook daar van betekenis te laten zijn.

We werken in vier programmalijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd aan vier beleidsdoelen en twee programma-brede opgaven *publieksbereik* en *bijdragen aan maatschappelijke opgaven* die er dwars doorheen lopen. De beleidsdoelen zijn:

- Bevorderen van passend aanbod
- Bevorderen van breed en divers aanbod, met focus op jongeren
- Stimuleren van innovatie en vernieuwing, incl. aandacht voor talentontwikkeling
- Bijdragen aan maatschappelijke opgaven

1.2 Kernboodschap

Het College concludeert dat de uitvoering over de gehele linie redelijk tot goed in de pas loopt met de uitvoeringsagenda en heeft daarom geen aanpassingen doorgevoerd.

We zien dat inclusie en toegankelijkheid maatschappelijk gezien steeds belangrijker gevonden worden. Steeds meer publiek-ontvangende organisaties zoeken naar manieren om hun bereik te verbreden en nieuwe groepen mensen te bereiken. Deze ontwikkeling sluit goed aan bij onze ambitie om met ons cultuur-, erfgoed-, sport- en vrijetijdbeleid een levendig Brabant te realiseren waar voor alle Brabanders en bezoekers iets te doen en te beleven is.

We zien overigens ook dat dit geen gemakkelijke opgave is. Zo lezen we in [de kwalitatieve monitor](#) die PON|Telos in 2025 heeft uitgevoerd dat het bereiken van niet-reguliere doelgroepen veel inspanning vergt. Door te experimenteren, uitproberen en bijsturen, leren organisaties welke vormen van communicatie en aanbod effectief zijn voor het bereiken van nieuwe doelgroepen. Uit de monitor komt ook naar voren dat er behoefte is aan verdieping. Men wil graag leren van ervaringen van anderen over wat werkt. Publieksbereik en kennis over de effecten, de impact, gaan zo hand in hand.

1.3 Leeswijzer

In deze voortgangsrapportage informeren we u over waar we op dit moment staan: in hoofdstuk 2 worden actuele ontwikkelingen geschetst die relevant kunnen zijn voor onze uitvoering en hoofdstuk 3 biedt een overzicht van de financiën. Hoofdstuk 4 is kort, omdat er geen aanpassingen worden doorgevoerd. Wel neemt het College u hier mee in enkele in het oog springende actuele ontwikkelingen. Er is een bijlage toegevoegd om u te informeren over de reguliere uitvoering. Hierin komen alle onderdelen van de uitvoeringsagenda aan bod.

2 Ontwikkelingen met impact op de uitvoering

Dit hoofdstuk schetst relevante ontwikkelingen die we om ons heen waarnemen. Niet per se omdat ze direct aanleiding zijn om de uitvoering aan te passen, wellicht wel in de (nabije) toekomst. Het kunnen kansen zijn, of ze geven en onderstrepen de richting.

2.1 Steeds meer inzicht bijdrage CESV aan welzijn en geluk

Van sport en bewegen is al sinds jaar en dag bekend dat het goed is voor de gezondheid en het welzijn van de mens. De laatste jaren wordt ook meer onderzoek gedaan naar de positieve effecten van cultuur. Onderzoek van onder andere het [Trimbos Instituut](#) en het [Landelijk Kenniscentrum Cultuureducatie en Amateurkunst LKCA](#) laat zien dat cultuurparticipatie kan bijdragen aan een betere mentale gezondheid, meer veerkracht, sociale verbondenheid en een positiever zelfbeeld bij jongeren. Jongeren die meedoen aan cultuur zitten beter in hun vel: ze voelen zich gezien, ontwikkelen talenten en bouwen een netwerk op. En niet alleen jongeren hebben hier baat bij. We weten ook dat muziek een positieve invloed heeft op mensen met dementie en mensen met afasie helpt om hun spraak te verbeteren. Zoals we ook weten dat kunstbeoefening stress vermindert en samen zingen of schilderen het gevoel van eigenwaarde van mensen vergroot en sociaal isolement tegengaat.

De Wereldgezondheidsorganisatie [WHO](#) en het Europese [Culture For Health](#) programma publiceerden al in 2019 en 2022 uitgebreide studies over kunst, cultuur en gezondheid. De conclusie was dat culturele en artistieke activiteiten bijdragen aan bevordering van mentaal welzijn, vermindering van stress en symptomen van angst en depressie, versterking van sociale cohesie en verbondenheid en ondersteuning van gezond ouder worden.

Om de positieve effecten van kunst in de zorg in Nederland wetenschappelijk te onderbouwen, heeft de Erasmus Universiteit Rotterdam in 2024 een bijzonder hoogleraar aangesteld die met het Kenniscentrum Kunst en Zorg onderzoek doet naar de effecten van kunst en cultuur in al haar vormen op de mentale en fysieke gesteldheid van mensen. Om zo eraan bij te dragen dat kunst een vanzelfsprekend onderdeel wordt van het gezondheidszorgbeleid.

De positieve impact van cultuur gaat evenzeer op voor gezonde mensen. Want welzijn vraagt om meer dan alleen materiële welvaart. Het begrip brede welvaart geeft aan dat de kwaliteit van de directe leefomgeving voorwaarde is voor het ervaren van kwaliteit van leven. Gezondheid, een gezonde leefomgeving, onderwijs, sociale samenhang, veiligheid, persoonlijke ontplooiing en de mate waarin men het eigen leven als zinvol bestempelt zijn hierop van grote invloed. Culturele en maatschappelijke voorzieningen zijn op die manier belangrijk voor het welzijn van mensen, omdat cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd mensen mogelijkheden bieden voor ontmoeting, participatie, talentontwikkeling, zingeving en ontspanning. Desondanks merken we ook op dat deze sectoren helaas vaak nog worden gezien als luxe of kostenpost wanneer overheidsbegrotingen onder druk staan en besparingen gezocht moeten worden. Het zijn voor het overgrote deel namelijk geen wettelijke taken.

Impact op de uitvoeringsagenda

De groeiende kennis over de positieve impact van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd is voor ons een bevestiging dat we met de aandacht die we vragen voor en besteden aan publieksbereik op een goed spoor zitten. Immers, wanneer publiek-ontvangende organisaties in Brabant een diverser publiek weten aan te spreken – of dat nou een voetbalclub, een erfgoedcomplex of toneelvereniging is – dan gaan meer mensen uit verschillende maatschappelijke groepen in onze samenleving deze positieve waarden ervaren en daarmee hun eigen leven positiever waarderen. (Zie ook: [Brabantse Monitor Brede Welvaart](#))

2.2 Ontwikkelingen Cultuur

Rijk, provincies en gemeenten zijn dit moment met elkaar in gesprek over de vraag hoe het cultuurbestel vanaf 2029 in te richten. Een belangrijk kritiekpunt op het huidige bestel is daarbij dat verantwoordelijkheden en financieringsstromen versnipperd zijn. Beoogd wordt tot een bestel te komen dat is gebaseerd op gedeelde verantwoordelijkheid van Rijk, provincies en gemeenten, eventueel zelfs wettelijk verankerd. Een bestel bovendien dat meer uitgaat van regionale samenhangende culturele ecosystemen. De herziening beoogt daarom niet sec landelijke instellingen te ondersteunen, maar ook de verbinding tussen makers, gezelschappen, presentatieplekken, talentontwikkeling, amateurkunst, cultuureducatie en regionale infrastructuur te verbeteren. Om er zo voor te zorgen dat inwoners ongeacht woonplaats, leeftijd of achtergrond toegang hebben tot een kwalitatief en divers cultuuraanbod, om te beleven en aan deel te nemen. En tevens dat cultuur beter verbonden is met beleidsvelden als leefbaarheid, economie, sociaal domein en ruimtelijke opgaven. (De mede door ons aangezwongene discussie over de verdeling van rijksmusea over het land maakt hier zijdelings onderdeel van uit, omdat de financiering van de rijksmusea onderdeel uitmaken van de basisinfrastructuur. Meer hierover bij 2.3)

Impact op de uitvoeringsagenda

De dialoog over een nieuw bestel heeft op de korte termijn geen directe impact op onze uitvoering. Wel zien we dat onderwerpen die in onze provincie al langer belangrijk zijn nu ook landelijk meer aandacht krijgen: het denken in een regionaal cultureel ecosysteem, talentontwikkeling, evenwichtige regionale spreiding en de verbondenheid van cultuur met de maatschappelijke en ruimtelijke opgaven.

Deelnemen aan de landelijke dialoog is van belang voor het toekomstige cultuurbeleid in Brabant. Onze inzet blijft erop gericht om te zorgen dat meer rijksmiddelen in Brabant zullen landen, waardoor ook in Brabant de mensen toegang [hebben tot een kwalitatief en divers cultuuraanbod](#). Wanneer provincies in het bestel een grotere regisserende rol krijgen, dan heeft dat gevolgen voor het provinciale takenpakket.

2.3 Ontwikkelingen Erfgoed

Voor Erfgoed stippen we twee ontwikkelingen aan. Allereerst de aankondiging van een nieuw landelijk programma Erfgoed en Leefomgeving, kamerbrief van 3 juni 2026 [Programma Erfgoed en Leefomgeving. Een toekomst met een verleden](#). " *We kunnen zonder overdrijving stellen dat Nederland richting 2050 staat voor de grootste ruimtelijke ontwikkelingsopgave uit haar geschiedenis. Alleen al de woningbouwopgave van 1,65 miljoen nieuwe woningen is omvangrijker dan tijdens de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog. Daar bovenop komen de groei en transitie van de economie, natuur- en landbouwopgaven in het landelijk gebied, het*

klimaatbestendig maken van het bestaand bebouwd gebied, ruimte zoeken voor defensie en het vernieuwen en uitbreiden van bestaande infrastructuur voor energie en mobiliteit. " Deze opgaven in de fysieke leefomgeving zijn onlosmakelijk verbonden met de opgave tot behoud en ontwikkeling van ons cultureel erfgoed. " *We kunnen het ons niet veroorloven om niet mee te bewegen bij het aanpakken van de grote ruimtelijke opgaven. Daarvoor is de nood te hoog. Maar de urgentie van vandaag mag niet leiden tot verlies van waarde in de toekomst*", schrijft minister Letschert van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het Rijksprogramma erfgoed en leefomgeving heeft als ambitie om de waarde van het bestaande als uitgangspunt te nemen en met behulp van ontwerpkracht bij te dragen aan het met ruimtelijke kwaliteit oppakken van de opgaven.

Impact op de uitvoeringsagenda

Ook in Noord-Brabant staan de cultuurhistorische waarden onder druk door de toenemende druk op de leefomgeving. We hebben de cultuurhistorische waarden beschreven op onze [provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart](#) (CHW). De CHW is onderdeel van de Omgevingsverordening Noord-Brabant. Op deze manier beschermen we onze archeologische en cultuurhistorische waarden en kenmerken.

De landelijke ontwikkelingen sluiten goed aan bij onze aanpak. We volgen deze daarom op de voet. We proberen in Brabant meer en meer om erfgoed als ankerpunt en inspiratie aan de voorkant in te brengen bij ruimtelijke ontwikkelingen in cultuurhistorisch waardevolle gebieden en zo de omgevingskwaliteit te versterken. We boeken daarin vooruitgang, maar het leidt er niet altijd toe dat de cultuurhistorische waarden vanzelfsprekend beschermd worden. Aantasting van cultuurhistorische waarden is daarom een blijvende zorg. Het vraagt om meer prioriteit voor erfgoed en leefomgeving, voor stelselverbetering met name voor wat betreft erfgoed bij gemeenten en voor meer kennisdeling en contact met gemeenten.

De tweede ontwikkeling die we vanuit erfgoed onder uw aandacht brengen betreft musea. Met als inzet om een betere spreiding van rijksmusea over het land te realiseren, hebben we als Brabant samen met Limburg en Zeeland afgelopen jaar een lobby richting het Rijk aangezwengeld. Min of meer gelijktijdig kondigden de gemeente Eindhoven en het Rijksmuseum aan een samenwerking te zijn gestart om over zes tot acht jaar een dependance van het Rijksmuseum in Eindhoven te openen. En parallel aan bovenstaande ontwikkelingen, bereiken ons ook veel vragen om ondersteuning van grote en kleine musea in Brabant, bijvoorbeeld op het gebied van exposities, exploitatie, museale ruimtes en technologische innovaties.

Impact op de uitvoeringsagenda

In het beleidskader Levendig Brabant 2030 is geen specifiek museumbeleid geformuleerd. We ondersteunen alleen het Noordbrabants Museum in de exploitatie. Genoemde ontwikkelingen hebben derhalve geen implicaties voor de uitvoering op de korte termijn, maar vragen wellicht inzet op de langere termijn. We voeren dit najaar een gesprek met Brabantse musea over de rijksmuseumstatus en over kansen voor Rijksfinanciering. Een beleidsaanpassing kan nodig blijken wanneer de provincie in de toekomst een rol wil spelen voor musea in Noord-Brabant, bijvoorbeeld voor investeringen in museale gebouwen of door bij te dragen aan het versterken van toekomstbestendigheid van Brabantse musea. Wanneer Brabantse musea de status van Rijksmuseum zouden krijgen, zal in alle waarschijnlijkheid gevraagd worden om matching van rijksbijdragen.

2.4 Ontwikkelingen sport

We zien op nationaal niveau dat de focus verschuift van sporten naar dagelijks bewegen. Hieruit is onder meer het Actieplan Nederland Beweegt 2023-2025 voortgekomen dat zich richt op alles wat met bewegen te maken heeft. Niet alleen sporten, maar alle vormen van dagelijkse beweging, van traplopen tot fietsen naar school of werk en wandelen. RIVM constateert in de [evaluatie 2025](#) dat het actieplan positieve veranderingen heeft gebracht, maar constateert tevens dat er meer nodig is, want het kost veel tijd voordat mensen merkbaar meer gaan bewegen. Anno 2025 zijn Nederlanders Europees kampioen zitten en het zitten wordt te weinig onderbroken. Ruim de helft van de Nederlanders beweegt te weinig voor de gezondheid. Steeds meer mensen lijden aan onder andere diabetes type 2, glucose-intolerantie, hart- en vaatziekten. Daarmee neemt de druk op de gezondheidszorg toe en te weinig bewegen heeft invloed op de mentale en sociale gezondheid. RIVM geeft daarom in de evaluatie aan dat behoefte is aan langjarig beleid en geld en roept op om bewegen nadrukkelijker te verbinden met beleidsopgaven zoals mentale gezondheid, klimaat en wonen. RIVM pleit ervoor om gemeenten te verplichten om omgevingen zo in te richten dat deze mensen stimuleren om te bewegen.

Impact op de uitvoeringsagenda

Genoemde ontwikkelingen sluiten aan bij onze doelen. En de lange adem die nodig is om zichtbare veranderingen te realiseren verklaart waarom de indicator met betrekking tot het aandeel van de Brabantse jongeren en volwassenen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen, ondanks onze inspanningen nog altijd oranje is. En we constateren daarbij dat de behoefte aan beweegvriendelijke openbare ruimte, wandelroutes, fietsroutes en laagdrempelige sportvoorzieningen op dit moment niet vanzelfsprekend worden meegenomen bij bijvoorbeeld gebiedsontwikkelingen en binnenstedelijke transformaties. Hierbij zijn we als provincie overigens niet de eerst aangewezen overheid. Tegelijkertijd worden ook in onze provincie komende jaren tal van locaties (her)ontwikkeld, waardoor nu wel het moment is om hier aandacht voor te vragen en deze voorzieningen in de toekomst al vanaf de start van het maken van plannen worden meegenomen.

Een tweede ontwikkeling die we vanuit sport onder uw aandacht brengen gaat over verdere samenwerking met het Brabantse bedrijfsleven. Samen met een aantal Brabantse bedrijven participeren wij in het BrabantSport Fonds. ASML heeft aangegeven de samenwerking op het gebied van sport en bewegen in de toekomst te willen intensiveren. Onder andere met betrekking tot de [ASML Zomerspelen](#). Dit is een zes weken durend zomerprogramma dat dit jaar voor het 3^e jaar georganiseerd wordt. In 2024 vond het in 3 gemeenten plaats, inmiddels in 5. Dit jaar kunnen alle kinderen in de gemeenten Eindhoven, Helmond, Veldhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard in de leeftijd tussen 6 - 13 jaar tijdens de zomervakantie gratis deelnemen aan allerlei verschillende sportactiviteiten. Ze maken zo op een laagdrempelige en leuke manier kennis met verschillende sporten en lokale verenigingen, van voetbal tot dans en van judo en basketbal tot bootcamp en freerunning. In samenwerking met [Uniek Sporten Brabant](#) (een programma waarmee we als provincie inclusief sporten in Brabant mogelijk maken) is er voor gezorgd dat ook kinderen die minder vanzelfsprekend deelnemen aan sport, mee kunnen doen.

Impact op de uitvoeringsagenda

Het vergroten van private financiering in cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd is al jaren een wens. We beschouwen de betrokkenheid vanuit de private sector voor sport en cultuur zoals dit zich de afgelopen jaren heeft ontwikkeld als een waardevolle aanvulling op onze inzet en zijn trots op wat we afgelopen jaren samen hebben gerealiseerd. We zien in de

praktijk echter ook dat die private betrokkenheid maar zeer beperkt van de grond komt wanneer de overheid een terugtrekkende beweging maakt. De ervaring leert dat men nadrukkelijk zoekt naar publiek-private samenwerking. ASML heeft de intentie tot uitbreiding van de samenwerking uitgesproken. Deze mogelijkheid kan bij de voorbereidingen van de nieuwe bestuursperiode betrokken worden.

2.5 Ontwikkelingen vrijetijd

Waar toerisme en recreatie van oudsher veelal seizoenswerk betrof, zien we sinds corona dat het hoogseizoen in de vrijetijdsector zich inmiddels niet meer beperkt tot de zomervakantie en de bouwvakweken. De sector ontwikkelt zich steeds meer tot een sector die jaarrond actief is. Het is een sector die bovendien voortdurend in ontwikkeling is. Want in de wereld van toerisme en recreatie staat de bezoeker centraal en draait het om wat hij of zij wil. Voor vrijetijdsaanbieders is het daarom belangrijk om bij de tijd te blijven. Zo blijft men aantrekkelijk.

Vanuit verschillende kanten bereiken ons dan ook regelmatig vragen voor (financiële) steun voor specifieke ontwikkelingen. Dat kan zijn voor het ontwikkelen van in het oog springende bijzondere initiatieven zoals bijvoorbeeld een (top)sportevenement of musical. Maar ook kleinere organisaties hebben te maken met voortdurende veranderingen en juist voor deze relatief kleine organisaties kan deze continue ontwikkeling een hele opgave zijn – denk aan de musea die hierboven al zijn genoemd. (De kwalitatieve monitor die PON|Telos voor ons heeft uitgevoerd, geeft ons hierin inzage. Zie par. 2.6 hieronder)

Impact op de uitvoeringsagenda

De provincie ondersteunt de vrijetijdsector met kennis en kunde via Brabantpartners, dat onder meer via [de website brabantpartners.com](https://www.brantpartners.com) met de sector wordt gedeeld. En met de campagne 'Goed leven in Brabant' is de regionale vertaling gemaakt van actuele trends. Brabant wordt hierin gepresenteerd als een regio met een goede balans tussen stad en natuur, cultuur en gastvrijheid, rust en reuring. Deze brede campagne biedt individuele ondernemers gelegenheid om aan te sluiten op thematische routes.

En publieksbereik krijgt deze bestuursperiode een extra impuls. Recent zijn Brabantpartners en Kunstloc Brabant met een driejarig programma gestart waarmee we extra inzetten op het ontwikkelen en delen van praktijkervaringen. Via deze impuls krijgen publiek-ontvangende organisaties gelegenheid om kennis te ontwikkelen over publieksbereik en mee te liften met de praktijkervaringen van derden. Meer hierover in par. 2.2 van de bijlage.

2.6 Kwalitatieve monitor Levendig Brabant

Tot slot nemen we u (nogmaals) mee in de bevindingen die blijken uit de [kwalitatieve monitor](#) die PON|Telos onlangs voor de eerste keer heeft uitgevoerd. Hierin rapporteert zij hoe organisaties en verenigingen binnen de sectoren cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd omgaan met thema's die de provincie in het beleidskader en de uitvoeringsagenda heeft aangemerkt als belangrijk, te weten: publieksbereik (met specifieke aandacht voor jongeren), innovatie en de bijdragen van organisaties en verenigingen in de sectoren cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd aan maatschappelijke opgaven. Deze eerste meting geeft de stand van zaken van dit moment weer. Aan de hand van verhalen en best practices lezen we over de ervaringen en processen die achter cijfers schuilgaan. Zo ontstaat een verdiept beeld van de wijze waarop organisaties in de praktijk werken aan en omgaan met de drie onderzochte onderwerpen. De monitor biedt waardevolle input voor de tussenevaluatie die binnenkort zal worden uitgevoerd en kan zo mede richting geven aan de uitvoering 2027 – 2030.

Via [Statenmededeling 6306981](#) bent u eerder al over de kwalitatieve monitor geïnformeerd. We beperken ons daarom hier tot een aantal van de inzichten die dit onderzoek ons biedt aan de hand van enkele citaten, hieronder cursief weergegeven, uit de rapportage.

Publieksbereik

Organisaties zetten actief in op het vergroten van hun bereik, met speciale aandacht voor jongeren. Men experimenteert vooral. Bijvoorbeeld door de locatie aan te passen aan de doelgroep: *“De drempel van onze centrumlocatie kan te hoog of te ver aanvoelen. Deze beleidsperiode wordt ingezet op aanbod meer in de wijken te brengen. We merken dat hier veel animo is. Ook voor jongeren wordt de drempel lager wanneer er een plek in de buurt is.”* En door publieksdata te (laten) analyseren en benutten: *“We hebben persona’s gecreëerd waarin we ook rekening hebben gehouden met het Culturele Doelgroepenmodel. [Persona’s zijn fictieve maar realistische personages waarmee verschillende doelgroepen concreet worden gemaakt. Deze methode helpt om communicatie beter te laten aansluiten bij de mensen die je wilt bereiken.] Iedere persona heeft zijn of haar eigen communicatiekanalen, maar ook locaties. Alle voorstellingen verdelen we onder de persona’s en zo gebeurt het dat we voor de ene voorstelling wel een bepaalde actie optuigen en voor de andere niet.”* Men geeft verder aan niet langer alleen pilots te willen uitvoeren. Er is behoefte aan verdieping en borging.

Innovatie

Er zijn drie vormen van innovatie onderscheiden: technologisch, organisatorisch en inhoudelijk. Op al deze terreinen gebeurt er veel, maar structurele aandacht voor innovatie en opschaling staan door een tekort aan tijd, capaciteit en middelen voortdurend onder druk. Met name voor kleinere organisaties is het een uitdaging om bij de tijd te blijven. Innovatie vraagt continu aandacht: *“Technologie en jongeren gaat héél snel. Ze veranderen van platform zodra ouders en ooms en tantes erop zitten. (...) Het is opletten geblazen.”* En ook voortdurend om nieuwe investeringen: *“Vroeger knipte je het kaartje van de bezoeker. Nu moet je scanners inhuren om de digitale tickets te scannen.”* Voor kleinere organisaties zoals amateurkunstorganisaties is het lastig: *“Zonder middelen en menskracht is het heel lastig innoveren en digitaliseren lijkt me”.* Sommigen geven aan dat het niet lukt: *“De skills en personeel om dit professioneel aan te pakken heeft onze stichting nog niet.”* Een veelgenoemd knelpunt is dat voor innovaties specifieke expertise, tijd en capaciteit en vaak ook geld nodig is, wat vaak niet voorhanden is binnen de eigen organisatie.

Bijdragen aan maatschappelijke opgaven

Voor het bepalen van de bijdragen aan de maatschappelijke opgaven zijn de twaalf thema’s van brede welvaart gebruikt. Uit het onderzoek komt naar voren dat er geen eenduidige of generaliseerbare conclusies over alle sectoren te trekken zijn. De bijdrage verschilt per thema en is niet altijd direct. Over het thema ‘welbevinden’ wordt opgemerkt dat het evident is dat door alle vier de sectoren hieraan wordt bijgedragen. Door bij te dragen aan iemands gezondheid of een gevoel van verbondenheid en trots. Alle vrijwilligers die in de sectoren actief zijn bijvoorbeeld ervaren met hun inzet een groot welbevinden dat eveneens bijdraagt aan hun gezondheid en de sociale samenhang.

Impact op de uitvoeringsagenda

Voor de korte termijn geldt dat we de resultaten uit de eerste meting van de monitor betrekken bij onze overleggen met onze uitvoeringsorganisaties. Met hen kijken wat er al gebeurt, wat eventueel nodig is en of en hoe dit in hun werkplannen past.

3 Financiën

3.1 Financieel overzicht

Voor realisatie van de uitvoeringsagenda 2024-2027 zijn de volgende middelen beschikbaar:

Beleidsonderdeel	2024	2025	2026	2027	In reserves	Totaal
<i>Bedragen in mln .</i>						
TOTAAL	51,0	61,2	56,35	52,86	12,08	233,51
CESV algemeen	0,8	1,7	1,79	1,54	3,27	9,01
CULTUUR	23,3	30,6	25,29	25,86	-	105,04
ERFGOED	20,25	18,73	21,39	17,62	7,07	85,06
SPORT	4,4	5,8	5,40	5,40	1,60	22,55
VRIJETIJD	2,4	4,4	2,48	2,45	0,15	11,84

3.2 Financiële voorstellen

Deze voortgangsrapportage bevat geen voorstellen die leiden tot begrotingswijzigingen bij BURAP-II 2026.

4 Aanpassingen uitvoeringsagenda

Er vinden geen aanpassingen plaats in de uitvoeringsagenda. We hebben geoordeeld dat lopende activiteiten nog altijd goed passen binnen de lopende uitvoeringsagenda 2024-2027 en het daarom niet nodig is om op dit moment aanpassingen door te voeren. Voor het opnemen van nieuwe prestaties en acties is de volgend jaar op te stellen uitvoeringsagenda 2028-2030 een logischer moment. De tussenevaluatie van het beleidskader Levendig Brabant 2030 kan hier wellicht ook aanleiding toe geven. De evaluatie wordt momenteel uitgevoerd. We verwachten het rapport nog voor het einde van 2026 met uw Staten te kunnen delen.

Omdat er geen aanpassingen worden doorgevoerd, kan de indruk ontstaan dat er geen activiteiten zijn afgerond. Dat beeld nuanceren we. Zo is bijvoorbeeld de actualisatie van de Cultuurhistorische waardenkaart (CHW) afgerond. En ook het versterken van de professionele en amateurkunsten zou je als afgerond kunnen beschouwen, want de toekenningen van de beschikkingen in het kader van de subsidieregeling Hedendaagse Cultuur par. 1 en par. 4 zijn verstuurd en inmiddels is ook de [evaluatie professionele kunsten 2025-2028](#) uitgevoerd. Tegelijkertijd merken we op dat het werk daarmee niet is afgerond. Voor de CHW zijn de inspanningen er nu op gericht om deze onder de aandacht te brengen van onder andere gemeenten. En nu de beschikkingen voor de meerjarige subsidieregelingen voor de professionele en amateurkunsten zijn verzonden, onderhouden we contact met de culturele instellingen en worden ondertussen ook stappen gezet in de aanloop naar de nieuwe kunstenplanperiode. Hierover heeft u in hoofdstuk 2 kunnen lezen.

Het klopt tegelijkertijd ook dat veel prestaties in 2027 doorlopen. Het vertellen van de verhalen van Brabant bijvoorbeeld kent in principe geen einde. En voor publieksbereik en de inzet van creativiteit bij maatschappelijke opgaven geldt dat we deze bestuursperiode gestart zijn met een extra impuls. Beide aandachtsgebieden zijn nieuw en het duurde even alvorens een aanpak van de grond kwam. Voor beide geldt daarom dat deze impulsen in 2027 en 2028 doorlopen. Meer hierover in de bijlage.

4.1 Ontwikkelingen in de uitvoering

Zoals gezegd zijn er geen aanpassingen in de uitvoeringsagenda. Toch wil het College u informeren over drie relevante ontwikkelingen in de uitvoering. Niet omdat deze ertoe leiden dat prestaties van kleur verschieten, maar omdat ze als onderdelen van de uitvoering zeer onlangs of zeer binnenkort mogelijk als nieuws tot u komen. Het gaat om ondersteuning van een musical over het leven van Vincent van Gogh, het besluit om de ondersteuning Van Gogh Homeland Experience te stoppen en als derde het besluit om te stoppen met het Leisure Ontwikkelfonds.

Musical Vincent van Gogh

Als onderdeel van het profiel van Brabant ondersteunt de provincie verschillende Van Gogh initiatieven. De vraag voor ondersteuning van een meerjarig uit te voeren musical over het leven van Vincent van Gogh waarvoor de provincie is benaderd, kan een positieve toevoeging blijken.

Musical is bovendien een theatervorm dat een breed publiek aanspreekt. Op dit moment verkennen we of en zo ja hoe dit initiatief door de provincie kan worden ondersteund. Naar verwachting zal het College hierover nog in 2026 een besluit nemen.

Van Gogh Homeland Experience

Conform het bestuursakkoord 'Samen maken we Brabant! 2023-2027' heeft de provincie het initiatief van de gemeente Tilburg, de regio Hart van Brabant en de hiervoor opgerichte stichting Van Gogh Homeland Experience, om in Tilburg een Van Gogh landmark, een iconische attractie van internationale allure, te ontwikkelen afgelopen jaren ondersteund. Dit als onderdeel van de aandacht die we hebben voor thematische lijnen die passen bij het profiel van Brabant. Eerste idee was om een groene kathedraal te bouwen. Deze plannen wijzigden en er kwamen nieuwe ideeën. Omdat deze zeer afweken van wat eerder is voorgesteld, hebben we recent besloten om de subsidie stop te zetten. U bent hierover geïnformeerd; zie [Statenmededeling 6365127](#).

Leisure Ontwikkelfonds

Het Leisure Ontwikkelfonds (LOF) maakte in de uitvoeringsagenda deel uit van de wijze waarop we het vrijetijdsaanbod in Brabant vergroten en verbeteren. Recent heeft het College hierover uitgesproken dat we de voorkeur hebben dat het LOF na 31 december 2026 stopt met het verstrekken van nieuwe leningen. In tegenstelling tot wat we in 2024 in de uitvoeringsagenda hebben opgenomen, zijn we dan ook niet voornemens om Provinciale Staten een voorstel te doen voor voortzetting van het LOF na 2026. We blijven lid van de Raad van Deelnemers tot alle leningen zijn afgewikkeld. Over de inzet van het eventuele restbedrag bij het LOF zijn de 4 regio's, Efteling, Libéma en de provincie met elkaar in gesprek. U bent hierover geïnformeerd, zie [Statenmededeling 6274048](#).

BIJLAGE

Voortgangsrapportage 2026

Uitvoeringsagenda Levendig Brabant 2024–2027

1 Inleiding

Onlangs bent u via de Burap aan de hand van onze indicatoren geïnformeerd over de stand van zaken in de uitvoering van ons beleid. In deze bijlage bij de voortgangsrapportage is er ruimte om u over de volle breedte van de uitvoeringsagenda te informeren over de actuele stand van zaken.

In hoofdstuk 2 zoomen we in op de sector-overstijgende initiatieven. In hoofdstuk 3 lopen we de afzonderlijke programmalijnen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd langs. In hoofdstuk 4 herhalen we de inventarisatie die ook vorig jaar is uitgevoerd, toen in de voortgangsrapportage geografisch in beeld is gebracht hoe de spreiding van de provinciale middelen over de provincie is verdeeld.

2 Centrale programmaliijnen

Het [Beleidskader Levendig Brabant 2030](#) is een integraal beleidskader voor cultuur, erfgoed, sport en vrijetijdsbeleid dat erop gericht is om Brabant voor zoveel mogelijk mensen een fijne plek te laten zijn. Met oog voor de eigenheid van de sectoren zoeken we naar de verbindingen tussen cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd en de samenleving. Want voor onze inwoners, bezoekers en internationale werknemers speelt het onderscheid tussen de sectoren niet.

In het beleidskader is een drieledige ambitie vastgesteld:

1. We willen een levendig Brabant zijn voor iedereen, waardoor Brabant een fijne plek is om te wonen.
2. We willen als regio aantrekkelijk en innovatief zijn. Zowel voor onze inwoners als voor (buitenlandse) bezoekers. Daarom moet dat wat Brabant te bieden heeft, kwaliteit hebben en onderscheidend zijn. We willen dat deze het DNA van Brabant uitstralen waarin bruisende steden en een levendig buitengebied samengaan.
3. We willen de regio zijn waar we met creativiteit, inspiratie, bevlogenheid, verbeeldingskracht en ondernemerschap samenwerken aan onze maatschappelijke opgaven.

En er zijn voor deze bestuursperiode een drietal sector-overstijgende initiatieven: Cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd in de Mix, publieksbereik en bijdragen aan maatschappelijke opgaven.

2.1 Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd in de Mix

We zien Brabant graag als een bruisende provincie waar iedereen zich thuis voelt en zichzelf kan zijn. Een gevarieerd aanbod aan activiteiten helpt daarbij. De subsidieregeling 'Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd in de Mix' is een sector-overstijgende regeling die aandacht vraagt zowel voor publieksbereik als bijdragen aan maatschappelijke opgaven. Met de regeling dagen we de buitenwereld uit om met vernieuwende samenwerkingen bij te dragen aan een levendig, gezond en leefbaar Brabant. De provincie draagt tussen €10.000 en €50.000 en maximaal 50% van de subsidiabele kosten bij. Verspreid over verschillende tranches, in 2023 en 2024 als pilots Levendig Brabant en in 2025 en 2026 in de huidige vorm, zijn inmiddels ruim 355 aanvragen beoordeeld en hebben we $\pm$ 125 projecten kunnen ondersteunen. We hebben nog twee tranches (€ 1,5 miljoen per tranche) te gaan, een in het najaar van 2026 en een in 2027. Daarna is er geen financiering meer voor.

De regeling laat zien dat er in Brabant volop initiatieven zijn die cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd op een natuurlijke manier bij elkaar en naar de mensen brengen. En de mate waarin de regeling elke keer overvraagd is, staft de conclusie dat er in onze provincie veel initiatiefnemers en een grote ideeënrijkdom is om bij te dragen aan een levendig Brabant. Bovendien blijkt hieruit dat deze middelen verspreid over de provincie terecht komen in zowel kleine, middelgrote als grote gemeenten. Dus naast het bevorderen van samenwerking tussen de sectoren, draagt de regeling ook bij aan regionale spreiding van aanbod. Kaarten 11 en 12 in hoofdstuk 4 tonen de spreiding van de middelen die in 2025 via deze regeling zijn beschikt. Enkele aansprekende voorbeelden van projecten die mede via deze regeling tot stand zijn gekomen, zijn te vinden in het [online magazine](#) waarin de gehonoreerde projecten uit de eerste openstelling beschreven staan.

2.2 Publieksbereik

In de kwalitatieve monitor 2025 waarover we in par. 2.6 van de voortgangsrapportage al berichtten, lezen we dat verenigingen en organisaties actief bezig zijn met het vergroten van hun publieksbereik. Wat opvalt, is dat het bereiken van niet reguliere doelgroepen veel inspanning vergt. Het is vaak een zaak van trial and error. Kunstloc Brabant en Brabant Partners hebben nu het voortouw genomen voor een sector-overstijgende driejarige impuls waarbij ervaringen met publieksbereik in het veld worden opgehaald, verder ontwikkeld en breed gedeeld. Want er gebeurt al veel. De opgave is vooral om bestaande inzet beter te verbinden, kennis en ervaringen systematischer te delen en succesvolle werkwijzen overdraagbaar te maken. De programmatieke aanpak heeft daarom twee samenhangende lijnen: een praktijklijn die zich richt op doen en testen en start in 2026 met jongeren als eerste doelgroep waarop we ons richten, en heeft een doorloop in 2027 met uitloop naar 2028. En daarnaast is er een leerlijn die zich richt op het duiden, leren en borgen van praktijkervaringen. Daarbij gaat de aandacht als eerste uit naar de Brabantse publiek-ontvangende organisaties: organisaties in Brabant die aanbod maken, programmeren, presenteren of organiseren voor publiek. En de leerlijn betreft daarnaast ook ondersteunende organisaties zoals uitvoeringsorganisaties, dmo's (destination marketing of management organisaties: organisaties die zich bezighouden met marketing, promotie, toerisme en recreatie), gemeenten en kennisinstellingen.

2.3 Bijdragen aan maatschappelijke opgaven

We willen de regio zijn waar we met creativiteit, inspiratie, bevlogenheid, verbeeldingskracht en ondernemerschap samenwerken aan onze maatschappelijke opgaven. Elke programmalijn besteedt hier op eigen wijze aandacht aan:

- Vanuit de programmalijn Cultuur werken we aan het verbinden van creatieve professionals met onze maatschappelijke opgaven. Enerzijds omdat creativiteit, inspiratie, verhalen, verbeelding en ontwerpkracht van toegevoegde waarde zijn om hardnekkige maatschappelijke vraagstukken eens op een andere manier te benaderen. Anderzijds dragen we als opdrachtgever zo bij aan een markt voor creatieve professionals die hun creativiteit op dergelijke vraagstukken willen loslaten. Meer hierover leest u verderop in par. 3.1.
- Vanuit de programmalijn Erfgoed spannen we ons met name in om vroegtijdig bij gebiedsontwikkelingen aan te sluiten om zo de cultuurhistorische waarden en kenmerken als inspiratie voor de toekomstige ontwikkeling in te brengen en deze zo

te beschermen. U heeft hierover al kunnen lezen in de Voortgangsrapportage in par. 2.3.

- Vanuit de programmalijn Sport zijn onze inspanningen erop gericht om mensen voor wie regelmatig bewegen geen vanzelfsprekend onderdeel van het dagelijks leven is, te stimuleren tot duurzaam bewegen. In 2025 heeft BrabantSport de eerste challenge uitgeschreven waarbij sportverenigingen, buurthuizen, wijkcentra en maatschappelijke organisaties zijn uitgedaagd om inwoners uit wijken met minder kansen actief te betrekken en aan te zetten tot sport en bewegen. Het moest gaan om een aanpak die verder gaat dan een eenmalige activiteit, want een goed initiatief moet (elders) kunnen worden herhaald. Deze challenges worden ook in 2026 en 2027 uitgevoerd.

Ook buiten onze eigen organisatie leeft dit thema. De opgeleverde [kwalitatieve monitor 2025 Levendig Brabant](#) geeft aan hoe vanuit de vier sectoren op deze ambitie is gereflecteerd. Deelnemers uit alle sectoren zien een positieve bijdrage van hun sector aan de thema's van brede welvaart. Soms direct, vaak ook indirect. Veelal is sprake van positieve impact, maar soms is die ook negatief. Positieve impact heeft betrekking op het welbevinden van mensen; mensen voelen zich fitter, ontspannen en ervaren sociale betrokkenheid en verbinding. Van negatieve impact is met name sprake met betrekking tot mobiliteit en wonen. Zo wordt gememoreerd dat recreatieve activiteiten in een woonomgeving tot parkeerdruk kunnen leiden. En over die woonomgeving wordt dan weer opgemerkt dat ook sprake kan zijn van een positieve impact. Dit is afhankelijk van het voorzieningenniveau dat ergens aanwezig is: wanneer een omgeving uitnodigend is, is er sprake van een positieve impact, terwijl het bij het ontbreken ervan wordt ervaren als negatief.

In algemene zin wordt door de deelnemers opgemerkt dat het meerwaarde zou hebben wanneer de impact van cultuur, erfgoed, sport en vrijetijd meer systematisch wordt gemonitord. We merken op dat de sportsector hierin voorop loopt en dat alle sectoren hierin inmiddels stappen zetten. In Brabant heeft Brabant C het zichtbaar maken van de impact van de projecten in haar werkwijze geïntegreerd - lees hierover in haar publicatie [Impact Report](#) - en onder andere ook Kunstloc Brabant en Cubiss zijn hiermee bezig.

3 Uitvoering per programmaliijn in beeld

Het programma Levendig Brabant is georganiseerd langs de programmaliijnen Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd. Deze passeren hieronder een voor een de revue. Hierbij krijgen de prestaties uit de uitvoeringsagenda een score. We merken op dat de prestaties zich niet laten vangen in cijfers. We zullen daarom bij de oranje kleurcodes in kwalitatieve zin uitleg geven en belichten daarnaast in de vier programmaliijnen ook een aantal recent behaalde successen.

3.1 Programmaliijn Cultuur

Prestaties Cultuur	Voortgang
Versterken professionele en amateurkunsten	
Ondersteunen bibliotheken	
Stimuleren van de ontwikkeling van inclusief cultuuraanbod	
Verankeren van cultuureducatie in het onderwijs	
Versterken van design, ontwerp en AV/film (incl. gaming)	
Vergroten van private financiering in de cultuursector	
Bijdragen aan toptalentontwikkeling	
Inzetten van verbeeldingskracht, creativiteit en ontwerpkracht	

Toelichting 'Versterken van design, ... AV/film (incl. gaming)' (oranje)

Noord-Brabant behoort Europees tot de sterke innovatieregio's van Europa. Met Eindhoven als internationaal vooraanstaand innovatiecluster onderscheidt de regio zich door een sterke combinatie van design en creativiteit, technologische innovatie en geavanceerde maakindustrie. In de uitvoeringsagenda zijn de sectoren design, ontwerp en AV/film waar gaming onderdeel van uitmaakt, genoemd als economisch kansrijk voor Brabant. Er ontstaat een win-win wanneer we onze creatieve sectoren verbinden met de maatschappelijke opgaven: creativiteit, verbeelding, verhalen, ontwerpkracht helpen om nieuwe oplossingen te creëren en het biedt de sectoren kansen voor maatschappelijke impact en nieuwe markten.

De kleur oranje van deze prestatie is ingegeven door de late opstart. Om de stand van zaken en kansen van deze disciplines in Brabant verder in kaart te brengen, is dit jaar een inventarisatie gestart gericht op het (creatieve) MBO-onderwijs en een verkenning met betrekking tot het Brabantse ecosysteem voor AV, film en gaming. We verwachten de uitkomsten tweede helft 2026, waardoor ze voornamelijk input zullen zijn voor de op te stellen uitvoeringsagenda 2028-2030. De versterking van de creatieve sector is tevens onderdeel van de prestatie 'inzetten van verbeeldingskracht, ...ontwerpkracht'. Meer hierover bij de toelichting hieronder.

Toelichting 'Inzetten verbeeldingskracht, ... ontwerpkracht' (oranje)

Hierboven is al geschetst dat er een win-win situatie ontstaat wanneer creatieve makers betrokken worden bij onze maatschappelijke opgaven: voor de creatieve makers ontstaan hierdoor nieuwe markten en er openen zich nieuwe wegen in de zoektocht naar oplossingen voor hardnekkige vraagstukken.

Het streven was om deze bestuursperiode ongeveer 8 projecten uit te voeren. Het is onzeker of dit aantal gehaald wordt en hoewel de kleur van deze prestatie daarom oranje is, is van stagneren geen sprake en zijn we trots op de stappen die gezet zijn. Het ontwikkelen van een nieuwe aanpak vraagt tijd. We leren werkende weg hoe een vraagstuk om te zetten tot een goede uitvraag voor een creatieve professional en zetten zo goede stappen in het ontwikkelen van een aanpak. In het nieuwe online [magazine Verbeeldingskracht voor onze opgaven](#) leest u hier meer over. In het kort: met betrekking tot het vraagstuk energierechtvaardigheid is inmiddels een creatieve maker gestart. De resultaten hiervan worden eind 2026 verwacht. Met vier andere opgaven zijn we momenteel over vraagstukken in gesprek en ondertussen verkennen we ook mogelijkheden voor nog meer samenwerkingen. We ontwikkelen tegelijkertijd een passende inkoopstrategie. En we halen lessen op bij het landelijke [PONT-programma](#) dat dit jaar wordt afgerond. De Publieke Ontwerppraktijk waar PONT voor staat, is een driejarig programma (2024-2027) van het ministerie van OCW dat ambtenaren, bestuurders en ontwerpers met kennis wil ondersteunen om zo de samenwerking tussen overheid en ontwerpers te stimuleren. Dit alles ook met het doel om de creatieve en ontwerpende kracht van de ontwerpsector beter te benutten bij complexe maatschappelijke vraagstukken.

Toelichting 'Vergroten private financiering in de cultuursector' (groen)

We beschouwen de nieuwe samenwerking met Brabant C als een succesvol initiatief om private financiering in de cultuursector te vergroten. Het fonds bestond in 2025 [tien jaar](#) en heeft als pionier op het gebied van publiek-private samenwerking voor cultuur de afgelopen jaren aantoonbaar private partners aan cultuur verbonden. In 2025 heeft Brabant C zo met € 3,1 miljoen aan publieke en private fondsmiddelen in totaal € 19,8 miljoen investeringen in cultuur gerealiseerd; zie [Brabant C jaarverslag 2025](#).

Wat in 2024 begon met de samenwerking ASML x Brabant C kreeg in 2025 een vervolg in de regio Breda, waar de coalitie TURF x Brabant C is ontstaan, een samenwerking met lokale ondernemers Rabobank, Inbev en Rijppaert & Peeters Advocaten. Via matching investeert Brabant C ook in potentieel nieuwe duurzame regionale coalities.

3.2 Programmalijn Erfgoed

Prestaties Erfgoed	Voortgang
Vertellen van de verhalen van Brabant	
Bijdragen aan de instandhouding van cultureel erfgoed	
Versterken van erfgoedparticipatie (nieuw publiek bereiken)	
Beheren, vernieuwend presenteren en ontsluiten van collecties	
Erfgoed verbinden met ruimtelijke opgaven	

Toelichting 'Bijdragen ... instandhouding cultureel erfgoed' (groen)

Langs twee lijnen hebben we er afgelopen tijd voor gezorgd dat er een uitbreiding is gekomen van de mogelijkheden voor onderhoud en herbestemming van onze monumenten: via het Brabants Erfgoedfonds dat 15 juli 2025 van start is gegaan en via de recentelijk gestarte samenwerking met BOEi. Over het Brabants Erfgoedfonds: het fonds biedt eigenaren van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten en cultuurhistorisch waardevolle gebieden de mogelijkheid om financiering aan te vragen voor onderhoud, restauratie, herbestemming, verduurzaming en klimaatadaptatie. Het fonds voorziet in een behoefte en loopt heel goed. Steeds komt 1/5^e deel van de totale € 50 miljoen beschikbaar en inmiddels is de tweede tranche middelen ter beschikking gesteld aan het Nationaal restauratiefonds. Dit betekent dat nu in totaal € 20 miljoen beschikbaar is gesteld.

Over het verstrekken van een leningsfaciliteit aan BOEi bent u onlangs via [statenmededeling 6346126](#) geïnformeerd. De samenwerking van de provincie en BOEi richt zich op het duurzaam beheer van monumenten uit de portefeuille van Monumentenbeheer Brabant, alsook op het mogelijk maken van investeringen in erfgoed in Noord-Brabant.

Toelichting 'Beheren, ... ontsluiten van collecties' (groen)

Januari 2026 is de provinciale collectie-aanpak vastgesteld. Hierdoor komt er meer samenhang en focus in het beheer en de ontwikkeling van de provinciale archeologie-, kunst-, archief- en bibliotheekcollecties. De afspraken met de beherende instellingen worden conform deze aanpak geactualiseerd. De collectie-aanpak koppelt de erfgoedcollecties sterker aan het provinciale beleid en de erfgoedverhalen en legt accenten op toegankelijkheid, participatie, onderzoek en digitalisering.

3.3 Programmaliijn Sport

Prestaties Sport	Voortgang		
Stimuleren topsportevenementen met maatschappelijke impact			
Vergroten mogelijkheden voor uniek-sporten/-sporters			
Versterken innovatie in de sport			
Bijdragen aan de ondersteuning van topsporttalenten			
Stimuleren dat Brabanders bewegen			

Toelichting 'Stimuleren dat Brabanders bewegen' (groen)

Het investeringsprogramma [Street Culture & Sports](#) richt zich op de Brabantse urban- en streetculturescene en doorbreekt de scheidslijn tussen sport en cultuur. Want Street Culture wordt niet alleen gezien als sport of vrijetijdsbesteding, maar ook als een culturele uitingsvorm en een middel voor talentontwikkeling, participatie en gemeenschapsvorming. Doel is om 25.000 jongeren blijvend in aanraking te brengen met street culture & sports en ze te inspireren, bereiken en activeren. Het programma draagt tevens bij aan jongerenbereik.

Via een laagdrempelig investeringsprogramma krijgen 13 initiatieven een financiële impuls, wat bijdraagt aan sterkere en zelfredzamere organisaties. Samenwerking wordt versterkt via het onlangs opgerichte Brabant Street Platform waarin verschillende partijen uit de scene kennis delen en een lange termijn visie uitwerken voor de toekomst. Daarnaast wordt actief gewerkt aan grotere bekendheid bij bestuur, financiers en jongeren, met extra aandacht voor meiden. Het project versterkt de positie van de scene, activeert jongeren en maakt Brabant aantrekkelijker als innovatieve provincie voor cultuur en sport. Tegelijkertijd levert de bovenlokale samenwerking inzichten op om beleid en instrumenten beter af te stemmen op deze dynamische scene. Hierdoor zetten we Brabant op de kaart als aansprekende, innovatieve en levendige provincie.

3.4 Programmaliijn Vrijetijd

Prestaties Vrijetijd	Voortgang		
Vergroten van de bekendheid van het aanbod			
Vergroten en verbeteren van het aanbod			

Toelichting 'Vergroten van de bekendheid van het aanbod' (groen)

De Brabant Campagne 'Goed Leven is aan jou' is de meerjarige opvolger (2025-2027) van 'Brabant Dichterbij jou' en draagt bij aan het positieve imago van Brabant door de regio te positioneren als een plek waar natuur, cultuur, gastvrijheid, ontmoeting en ontspanning samenkomen. De campagne richt zich op Nederland, Vlaanderen en Noordrhein-Westfalen (Duitsland) en draagt bij aan het beter spreiden van bezoek over seizoen en regio en het versterken van zowel de leefbaarheid als inkomsten uit toerisme. Buitenlandse gasten zijn hierbij cruciaal: ze vormen 27% van de bezoekers/ 62% van de verblijfsinkomsten. BrabantPartners rapporteert in de voortgangsrapportage van juni 2026 dat de campagne in 2025 heeft geleid tot 2,3 miljoen websitebezoeken (doel was 1,9 miljoen) en 58.700 nieuwsbriefabonnees (doel was 50.000).

4 Spreiding over Brabant in beeld

Tot besluit van de voortgangsrapportage 2026 hebben we opnieuw geografisch in beeld gebracht hoe de spreiding van de provinciale middelen over de provincie is verdeeld. De kaarten geven een indicatief beeld hoe de middelen over de provincie zijn verdeeld. We hebben geïnterpreteerd in welke gemeenten provinciale middelen van het programma Levendig Brabant in 2025 zijn terechtgekomen en hebben deze data op kaart in beeld gebracht. Daarvoor is zo goed mogelijk gekeken in welke gemeente of gemeenten een activiteit daadwerkelijk plaatsvindt. Wanneer een activiteit niet locatie-gebonden is of niet aan één of meerdere locaties toe te wijzen, zijn de bijdragen naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten verdeeld. Uitgangspunt hierbij is dat het aannemelijk is dat deze bijdragen aan alle inwoners in Brabant ten goede komen. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de ondersteuning van onze uitvoeringsorganisaties, provincie-brede ondersteuningsstructuren, fondsen en programma's waarvan de effecten zich uitstrekken over heel Brabant.

U treft de volgende kaarten aan:

kaart 1:	Totale bijdrage 2025 Levendig Brabant per gemeente
kaart 2:	Totale bijdrage 2025 Levendig Brabant per gemeente per inwoner
kaart 3:	Bijdrage sector cultuur 2025 per gemeente
kaart 4:	Bijdrage sector cultuur 2025 per gemeente per inwoner
kaart 5:	Bijdrage sector erfgoed 2025 per gemeente
kaart 6:	Bijdrage sector erfgoed 2025 per gemeente per inwoner
kaart 7:	Bijdrage sector sport 2025 per gemeente
kaart 8:	Bijdrage sector sport 2025 per gemeente per inwoner
kaart 9:	Bijdrage sector vrijetijd 2025 per gemeente
kaart 10:	Bijdrage sector vrijetijd 2025 per gemeente per inwoner
kaart 11:	Bijdrage crossovers* sectoren CESV per gemeente
kaart 12:	Bijdrage crossovers* sectoren CESV per gemeente per inwoner
kaart 13:	Totale bijdrage Levendig Brabant gemiddeld over 2024 en 2025 per gemeente
kaart 14:	Totale bijdrage Levendig Brabant gemiddeld over 2024 en 2025 per gemeente per inwoner

*) Crossovers: dit zijn projecten uit de regeling 'Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd in de Mix'

Noties vooraf

- Voor de verwerking van de data is gewerkt met een aantal aannames. Hierdoor kan alleen een indicatief beeld worden gegeven. Deze aannames zijn nodig om de inventarisatie uitvoerbaar en duidelijk te houden. Zo is bijvoorbeeld in het geval van meerjarige regelingen het totaalbedrag evenredig verdeeld over de looptijd van de regeling. En wanneer activiteiten in verschillende gemeenten zijn uitgevoerd, is het verleende bedrag gedeeld over het aantal betrokken gemeenten.

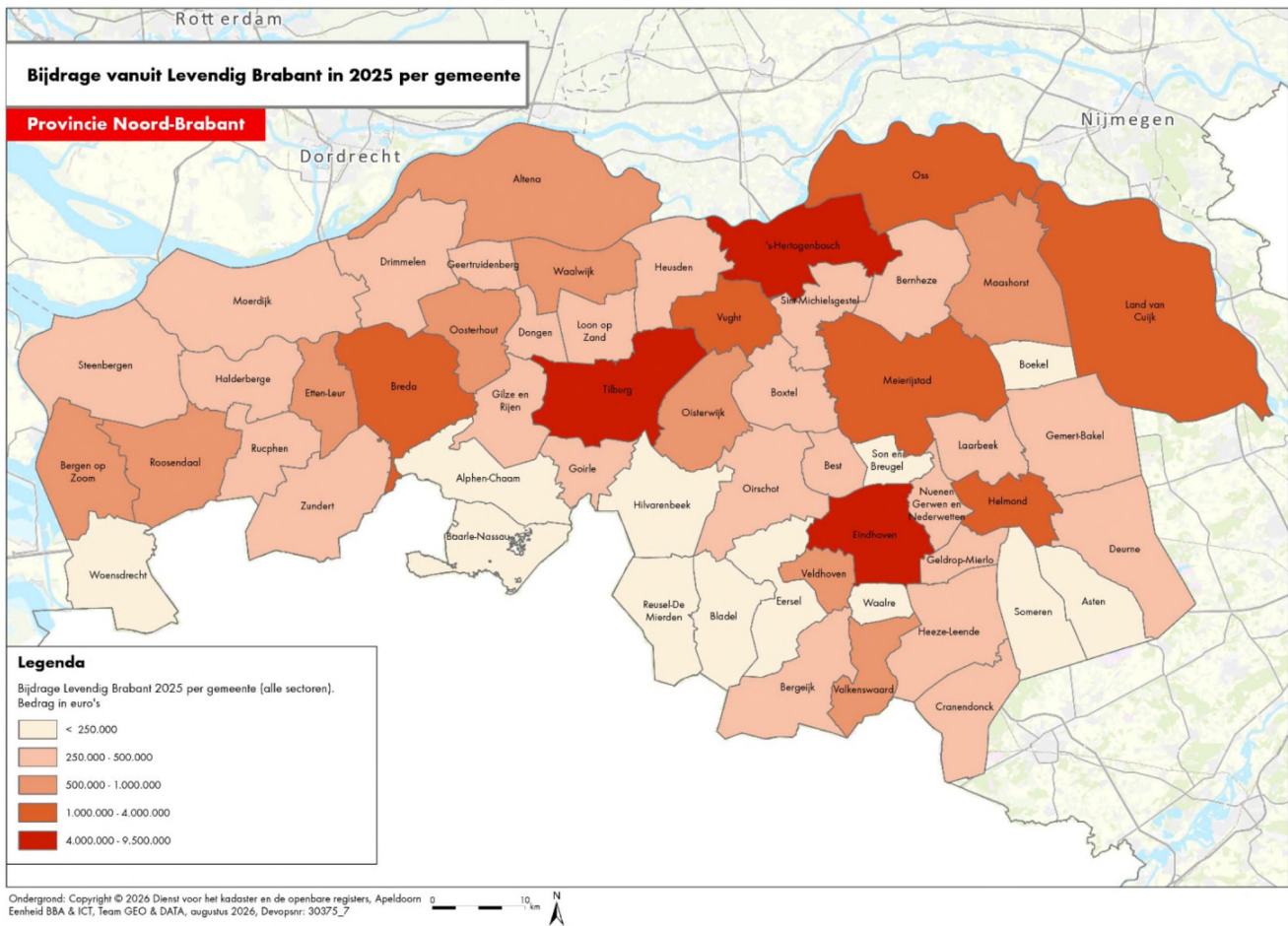
- Het is belangrijk om in gedachten te houden dat geld dat in een bepaalde gemeente landt, niet alleen daar effect heeft. Hoewel voorzieningen en activiteiten op een specifieke locatie plaatsvinden, komen deze doorgaans ten goede aan inwoners in de bredere omgeving. Mensen hebben namelijk de bereidheid om ergens voor te reizen.
- Veelal is de provincie mede-investeerder in een initiatief, naast bijvoorbeeld gemeenten, rijk, Europa. Het initiatief ligt vaak elders, de provincie is meestal volgend.
- Er is een verbeterde rekenmethode toegepast om de niet-locatie-gebonden provinciale investeringen over de gemeenten te verdelen. Hierdoor zijn de kaarten uit 2025 echter niet goed te vergelijken met de kaarten uit 2024.
- Nu de inventarisatie voor de tweede keer is uitgevoerd, hebben we ook een gemiddelde verdeling over de jaren in beeld kunnen brengen. Zo'n meerjarig gemiddelde (kaarten 13 en 14) zal gaandeweg het effect van uitschieters die het gevolg zijn van grote eenmalige incidentele subsidies (bijvoorbeeld een restauratiebijdrage of een eenmalig sportevenement) dempen. (NB. Om de meerjarige kaarten waarin het gemiddelde over 2024 en 2025 in beeld is gebracht te maken, zijn de data uit 2024 herberekend)

Inhoudelijke observaties

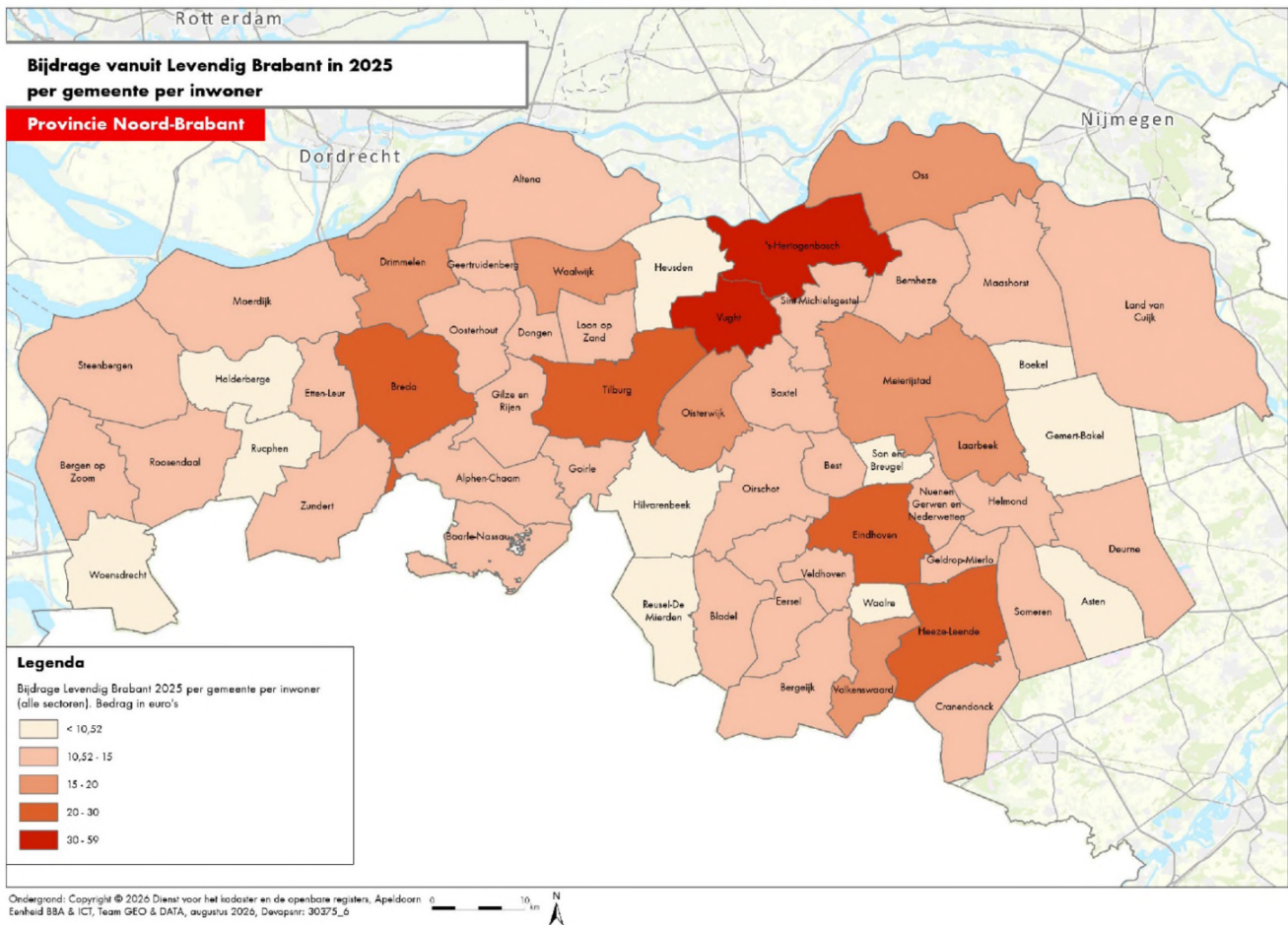
- 56% van de bijdragen kon niet toebedeeld worden aan een gemeente. Dit sluit aan bij onze rol als midden-bestuur, waarbij veelal nadrukkelijk beoordeeld wordt of een initiatief niet te lokaal is. (In 2024 was dit 47%)
- De verdeling van middelen over de gemeenten laat zien dat de spreiding sterk wordt beïnvloed door de aard van de regeling, het type activiteiten en de schaal waarop deze worden uitgevoerd. In grote centrumgemeenten zoals Eindhoven, 's-Hertogenbosch en Tilburg landen hoge totaalbedragen mede doordat hier veel bovenlokale en provinciale voorzieningen zijn gevestigd (musea, sportfaciliteiten, culturele productiehuisen). Deze instellingen richten zich vaak op een bovenlokaal publiek, waardoor de subsidie niet uitsluitend ten goede komt aan de inwoners van de vestigingsgemeente. Als voorbeeld: de som van bijdragen in 's-Hertogenbosch is hoog mede doordat het Noord-Brabants museum hier gevestigd is.
- Kleinere of dunbevolkte gemeenten scoren relatief hoog wanneer zij voor één of enkele omvangrijke projecten ondersteuning ontvangen, bijvoorbeeld voor erfgoed of sportevenementen. Dit kan incidenteel zijn en hoeft geen structureel patroon te vormen. Als voorbeeld: in Vught blijkt in 2025 een relatief hoge bijdrage per inwoner terecht te komen, door bijdragen aan de Solheim Cup, Kamp Vught en de restauratie van de Nicolaaskerk. Ook de kleine gemeenten Heeze-Leende, Alphen-Chaam en Cranendonck vallen op door incidentele bijdragen voor respectievelijk de restauratie van Molen St. Victor, schoolsportproject De Acht van Chaam en FIXBRABANT.
- 11 gemeenten hebben in 2025 geen specifiek aan die gemeente toe te wijzen subsidie verleend gekregen. Zij profiteren uitsluitend van de provincie-brede bijdragen die naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten zijn verdeeld. Op basis van de gemiddelde resultaten over 2024-2050 blijken er twee gemeenten zijn die geen van beide jaren een aan die gemeente toe te wijzen subsidie heeft ontvangen. Dit zijn Son en Breugel en Waalre.
- De geografische spreiding van de bijdragen verschilt per sector:
 - de bijdragen voor cultuur concentreren zich in de grotere steden, maar bijvoorbeeld ook in gemeenten Oisterwijk (o.a. EKWIC) en Valkenswaard (o.a. Het Unesco-Parlement der Dingen).
 - Bijdragen vanuit erfgoed zijn meer gespreid zijn over kleinere gemeenten. Zo zorgen de restauratiebijdragen vanuit de regeling Cultureel Erfgoed paragraaf 1 voor hoge

- scores in bijvoorbeeld de gemeenten Vught, Heeze-Leende, Meierijstad, Laarbeek en Drimmelen.
- Bijdragen voor sport landen in werkelijkheid breder dan in de kaartbeelden zichtbaar wordt. Dat komt omdat de middelen voor het Brabant Sport Fonds niet lokaal toe te wijzen zijn en daarom naar rato over alle gemeenten van inwoneraantal zijn verdeeld. In de kaartbeelden zien we daarom vooral de bijdragen voor grote evenementen verbeeld.
 - Voor vrijetijd worden de provinciale middelen voornamelijk ingezet op provinciebrede ondersteuning. In 2025 is één projectbijdrage toebedeeld aan een specifieke locatie, te weten Van Gogh Homeland in Tilburg. Deze is zichtbaar in kaart 10.
 - Kaarten 11 en 12 laten zien dat de middelen vanuit de regeling 'Cultuur, Erfgoed, Sport en Vrijetijd in de Mix' breed landen in de provincie in zowel kleine, middelgrote en grotere gemeenten. Vooral de gemeenten Cranendonck (FIXBRABANT), Alphen-Chaam (Schoolsportproject De Acht van Chaam) en Nuenen, Gerwen en Nederwetten (Vaderland) scoren in 2025 hoog. Wanneer we 2024 en 2025 tezamen nemen, blijkt dat in 31 gemeenten in minimaal één van deze jaren een bijdrage uit deze regeling is beschikt.

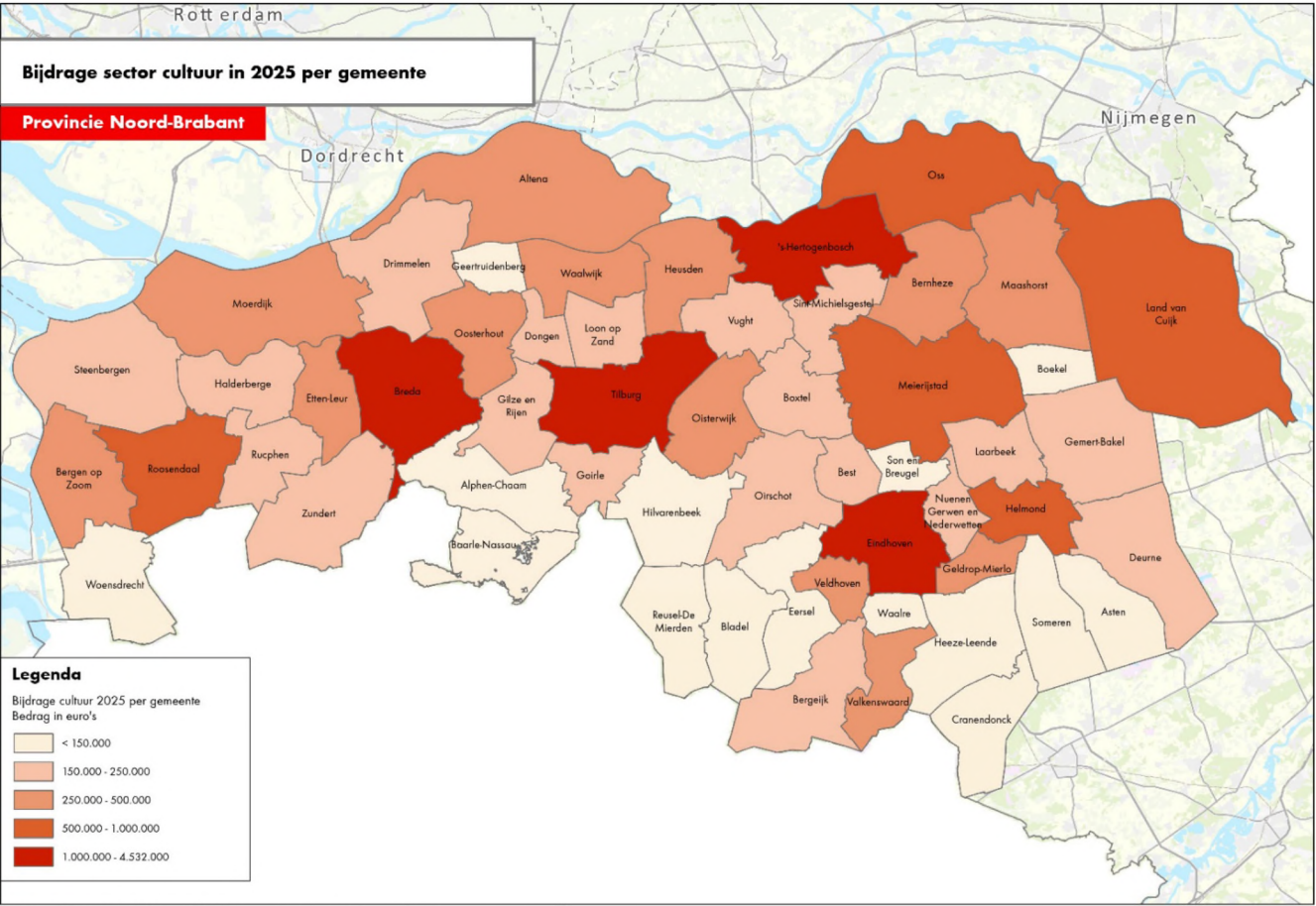
Kaart 1: Totale bijdrage 2025 Levendig Brabant per gemeente

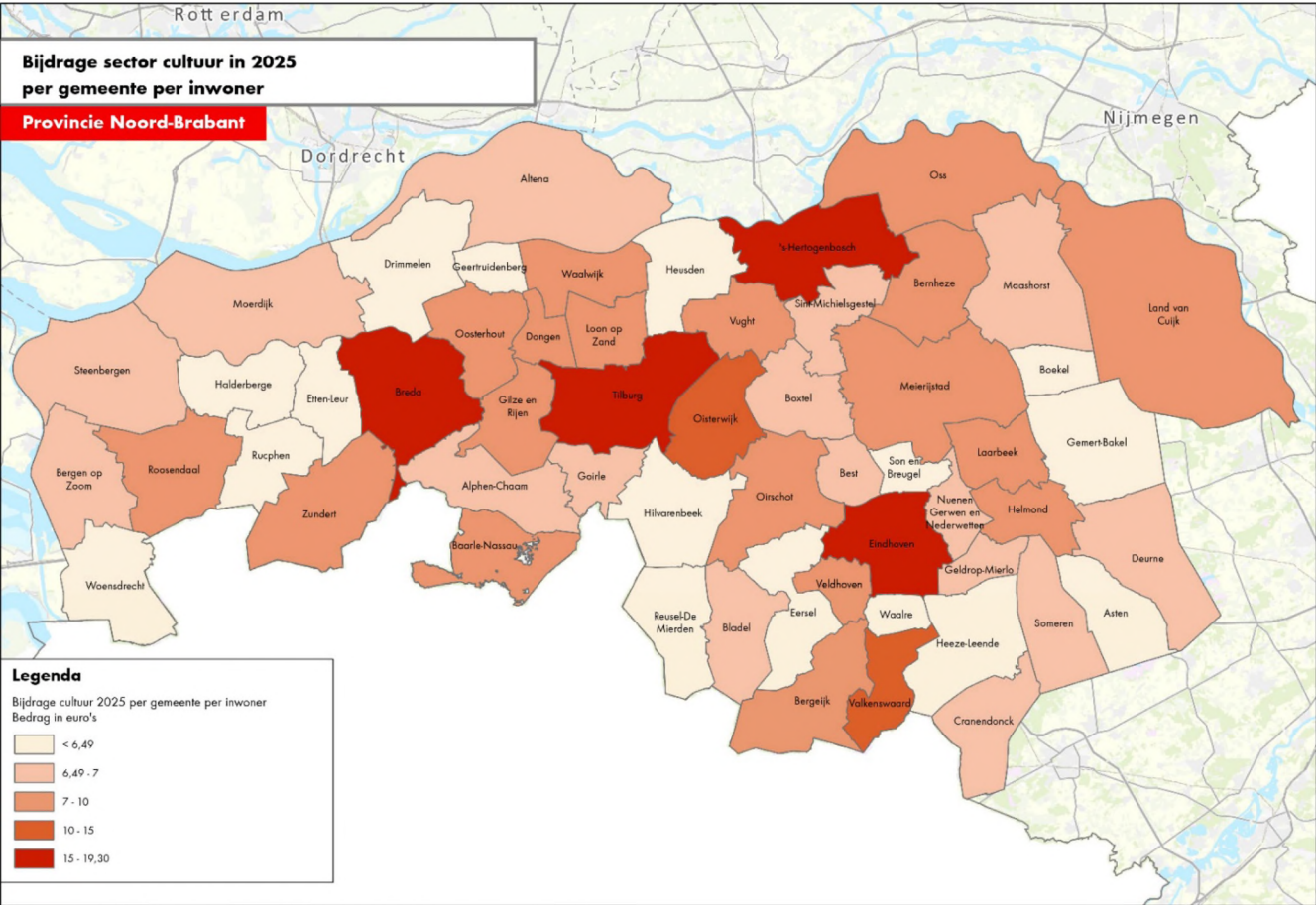
Kaart 2: Totale bijdrage 2025 Levendig Brabant per gemeente per inwoner

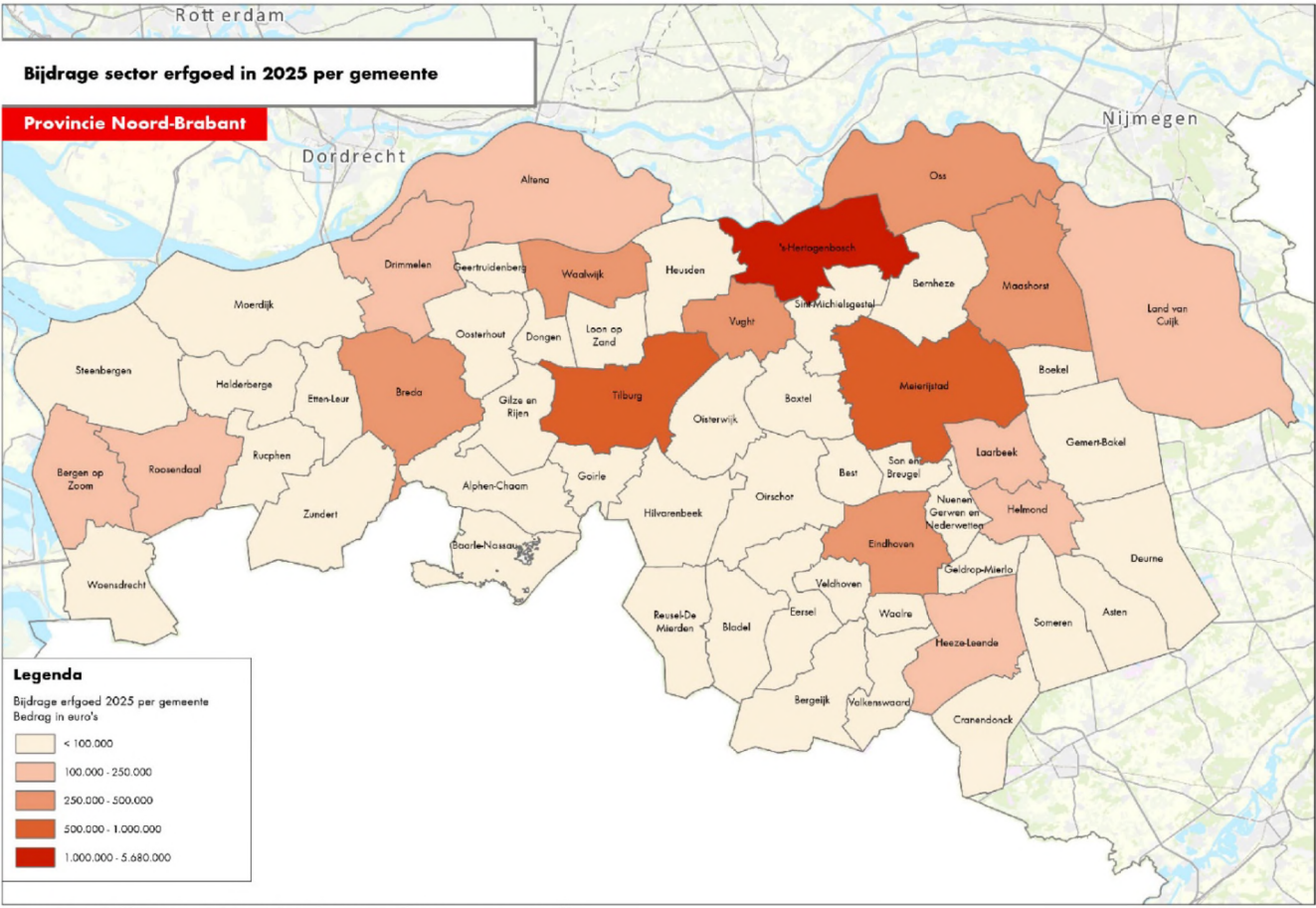
Kaart 3: Bijdrage sector cultuur 2025 per gemeente

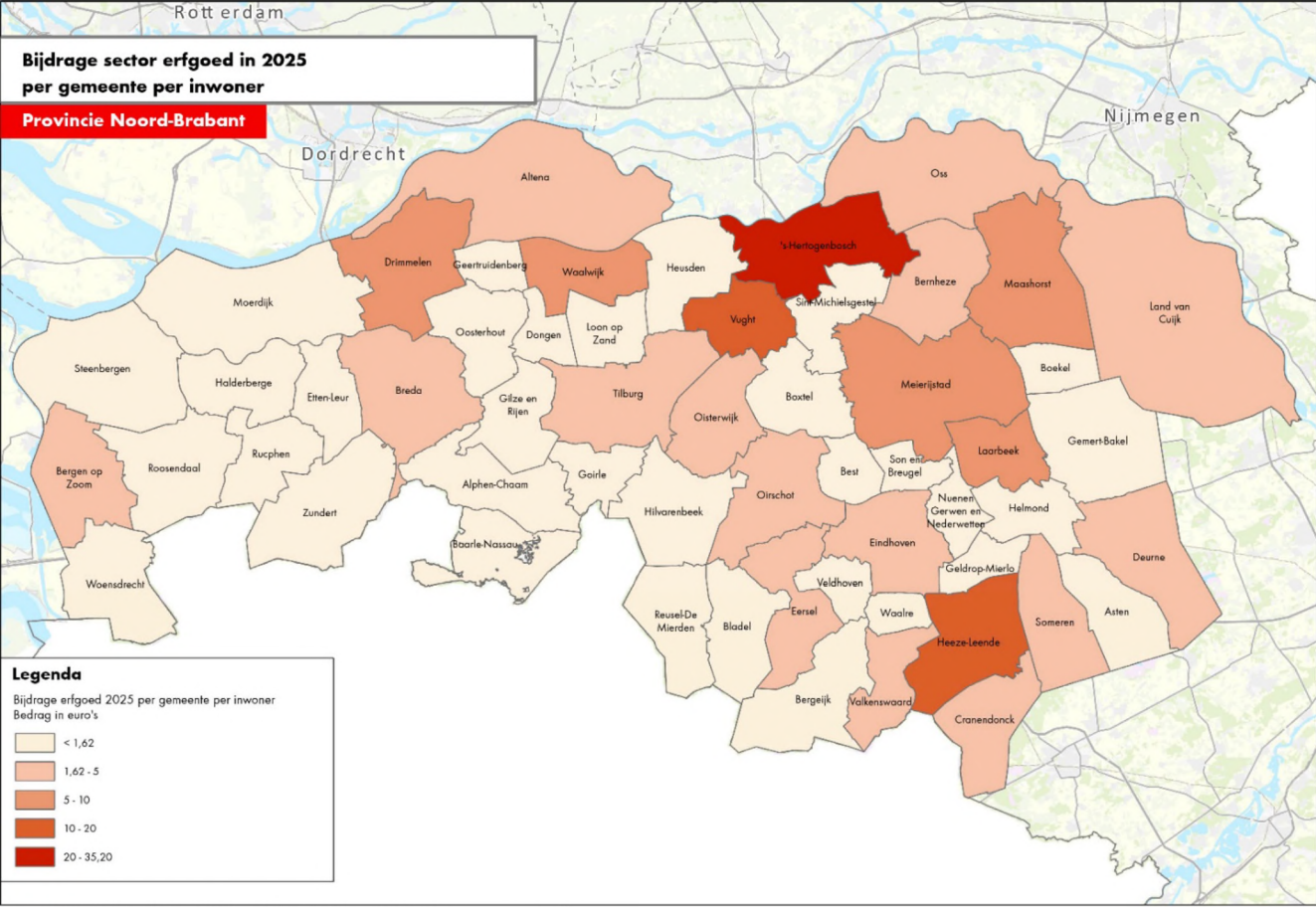
Kaart 4: Bijdrage sector cultuur 2025 per gemeente per inwoner

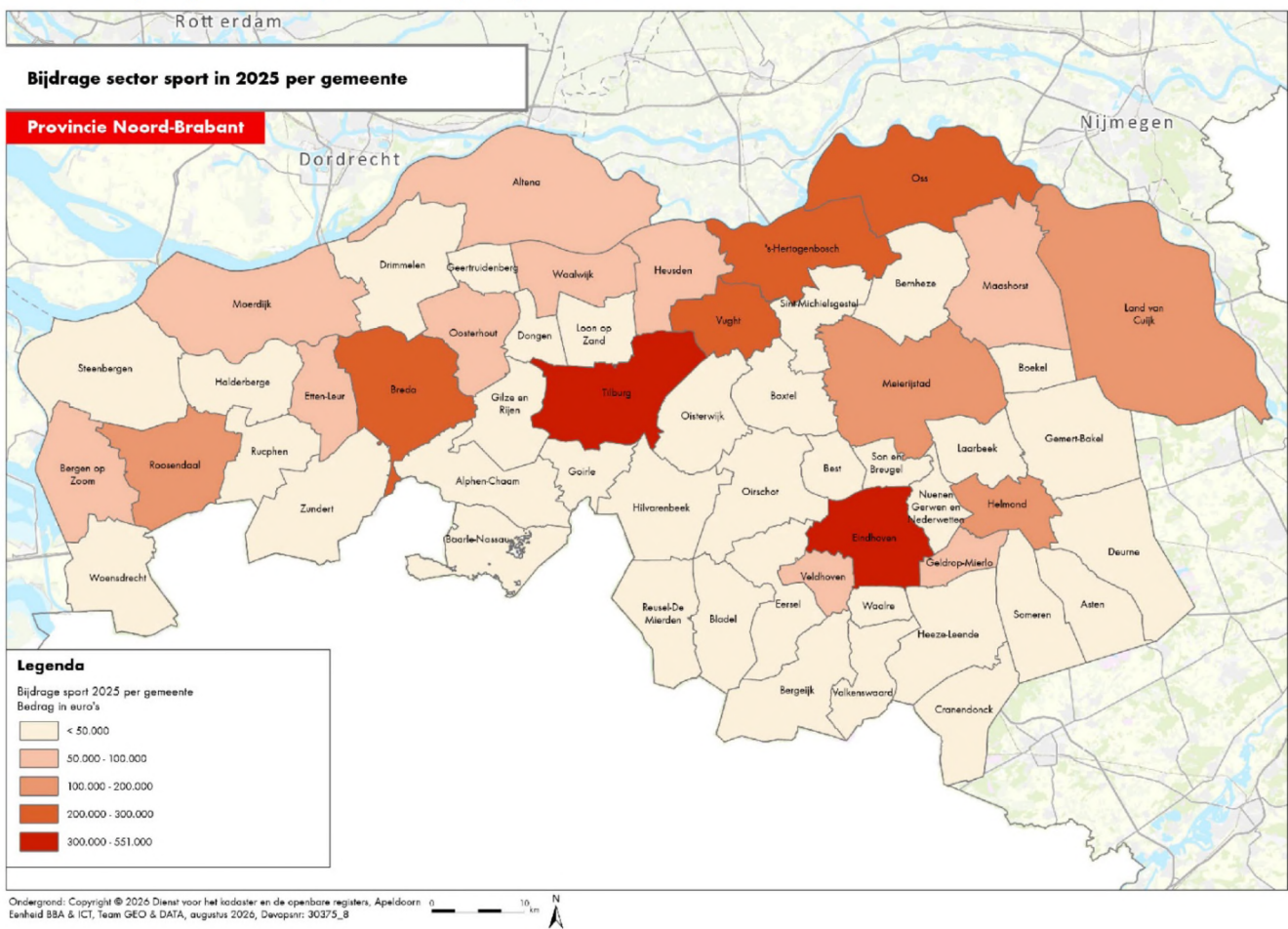
Kaart 5: Bijdrage sector erfgoed 2025 per gemeente

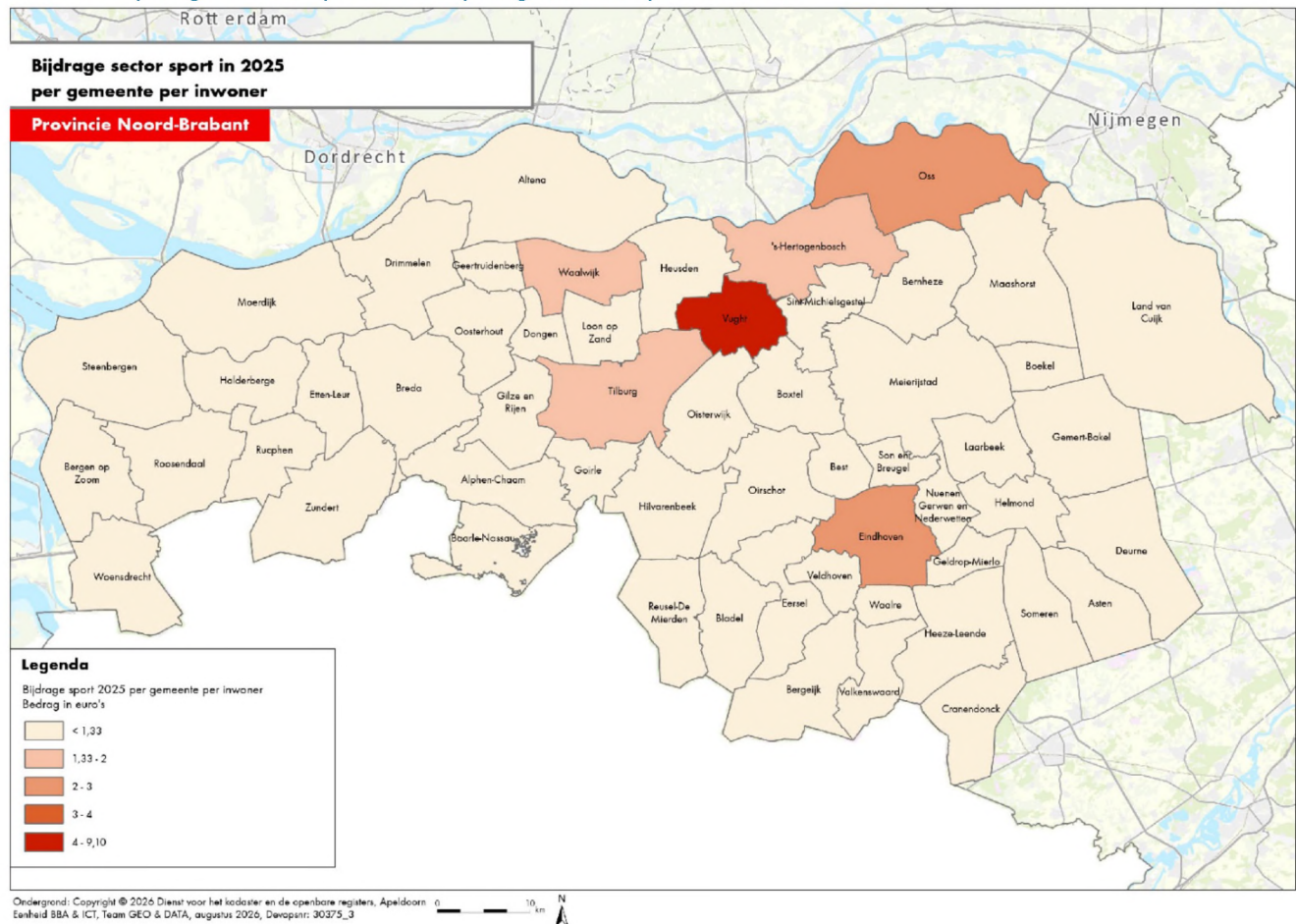
Kaart 6: Bijdrage sector erfgoed 2025 per gemeente per inwoner

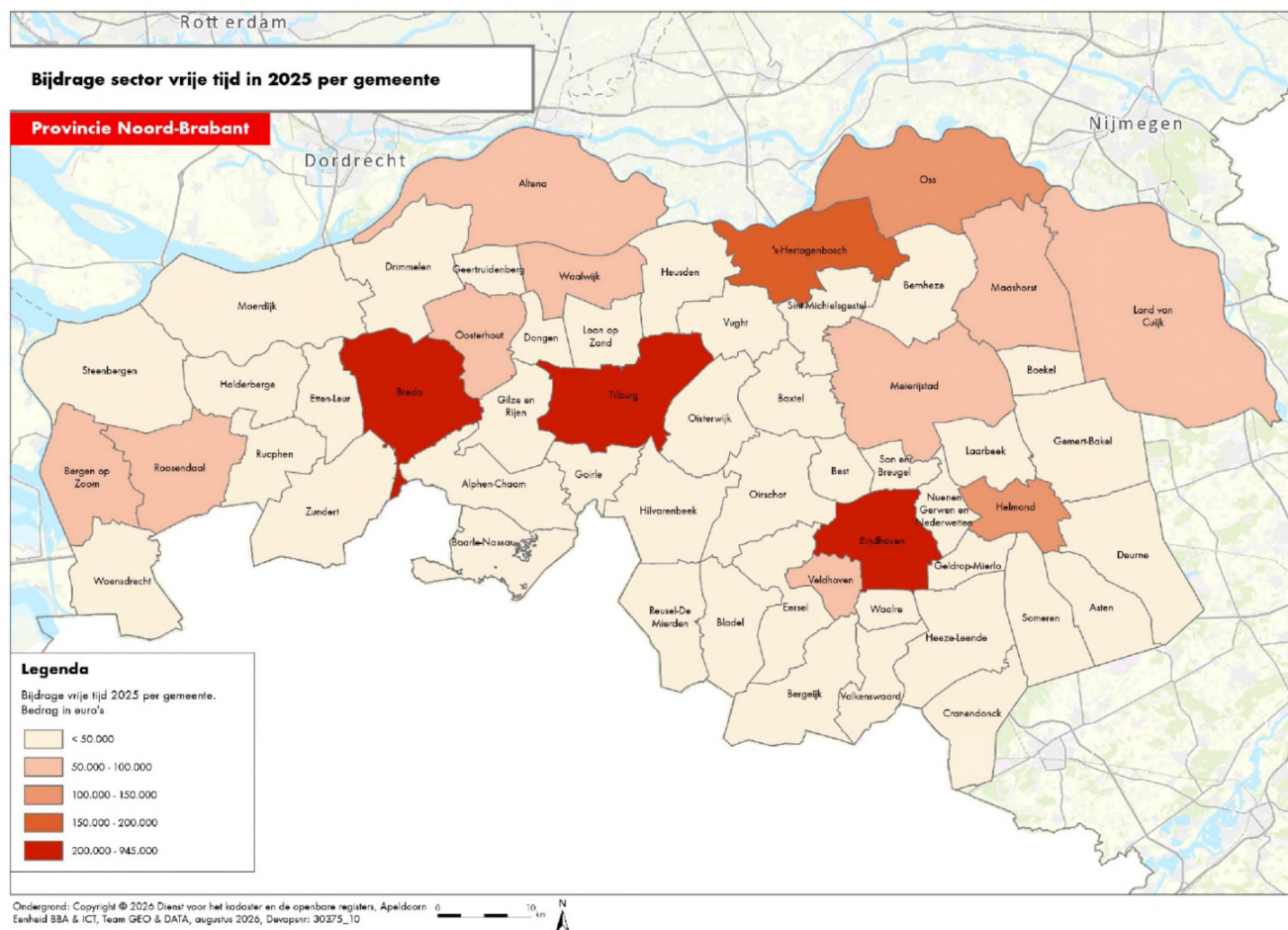
Kaart 7: Bijdrage sector sport 2025 per gemeente

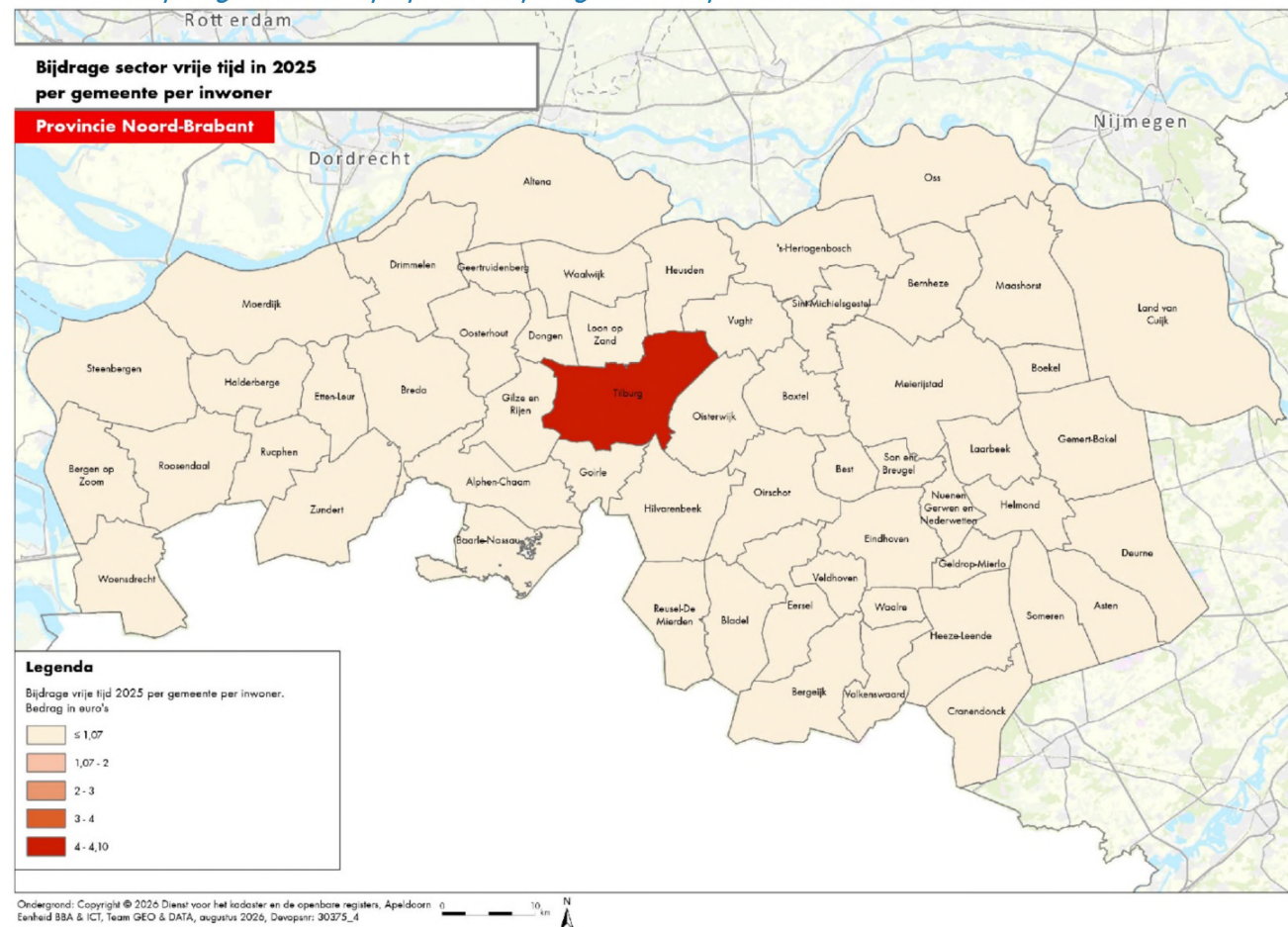
Kaart 8: Bijdrage sector sport 2025 per gemeente per inwoner

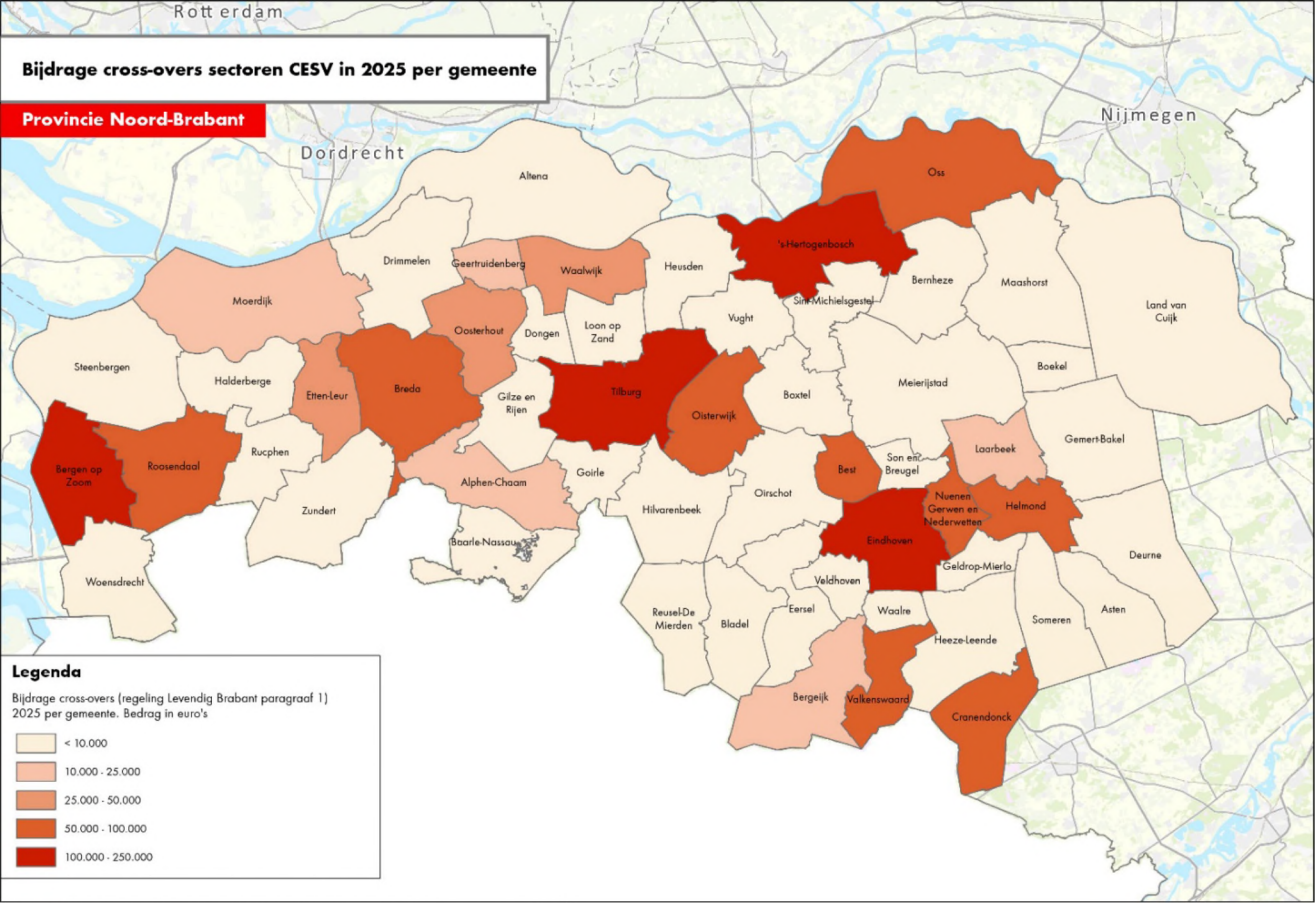
Kaart 9: Bijdrage sector vrijetijd 2025 per gemeente

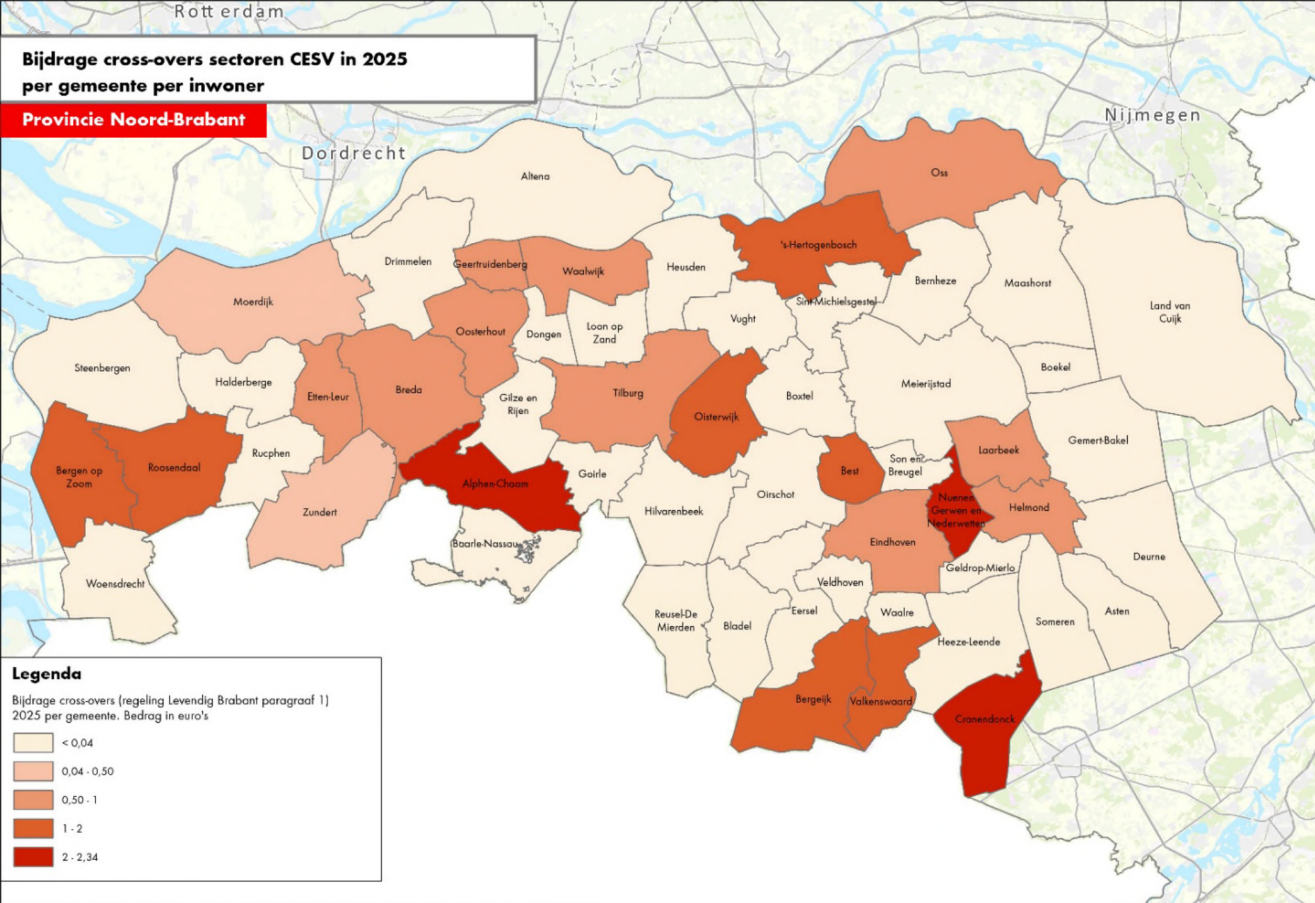
Kaart 10: Bijdrage sector vrijetijd 2025 per gemeente per inwoner

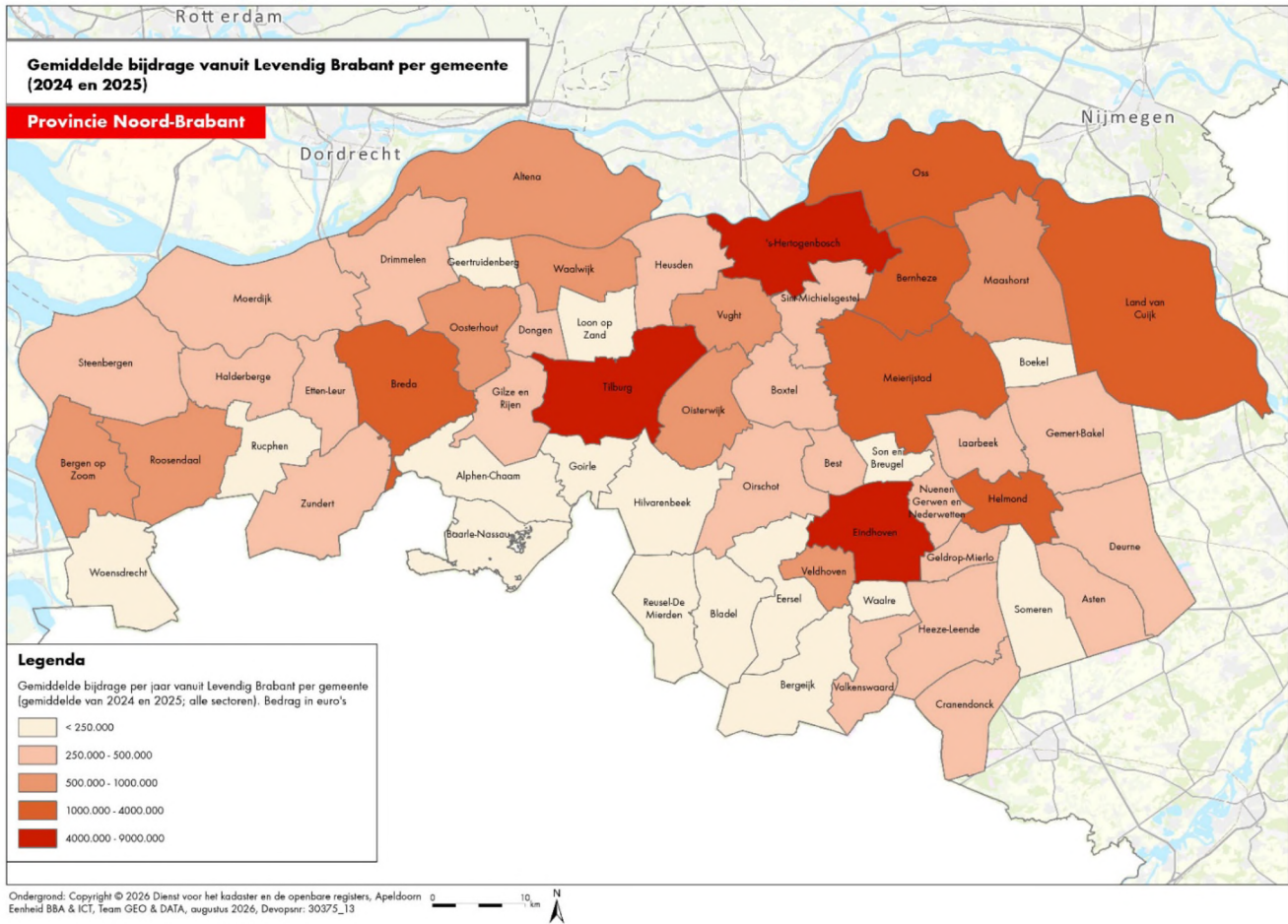
Kaart 11: Bijdrage crossovers sectoren CESV per gemeente

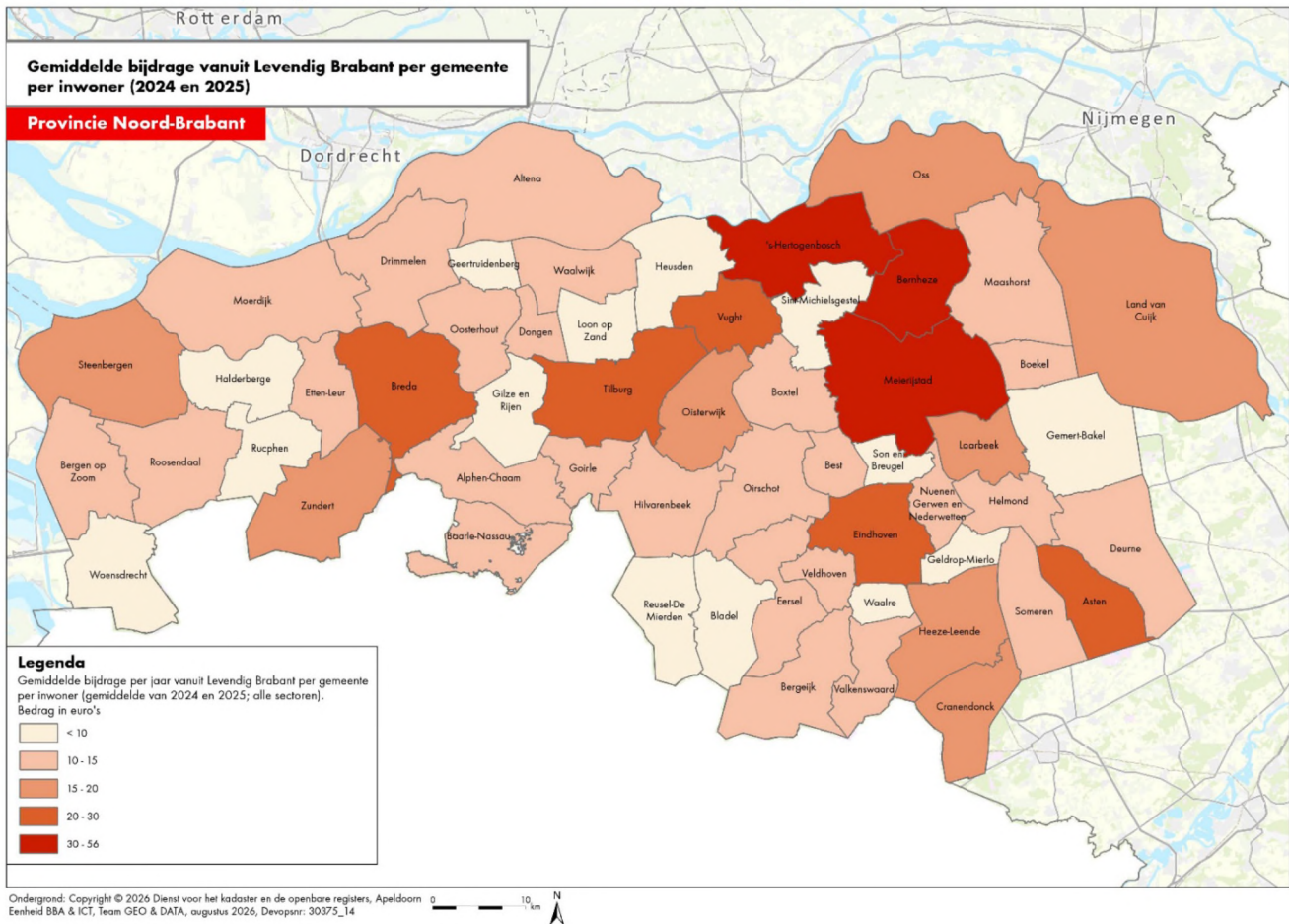
Kaart 12: Bijdrage crossovers sectoren CESV per gemeente per inwoner

Kaart 13: Totale bijdrage Levendig Brabant 2024/2025 per gemeente

Kaart 14: Totale bijdrage Levendig Brabant 2024/2025 per gemeente per inwoner

Verantwoording bij de kaarten

De verschillende regelingen waaruit het kaartbeeld is opgesteld dienen verschillende doelen en domeinen. Een optelling is daarom alleen indicatief en geeft geen informatie over wat deze middelen precies als doel hebben op de betreffende locatie.

In de inventarisaties zijn subsidies meegenomen die zijn verleend in 2025 en meerjarige subsidies die eerder zijn verleend en over meerdere jaren van de looptijd zijn verdeeld. Niet meegenomen zijn subsidies die in 2025 zijn verleend maar waar in 2026 pas de specifieke projectlocaties van bekend zijn geworden, deze worden in 2026 meegenomen. Alle keuzes t.a.v. de afbakening zijn geregistreerd en navolgbaar.

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl